

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

ANALÝZA VÝUKY SOFTBALLU NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH VE MĚSTĚ CHRUDIM

Bakalářská práce

Autor: Zdeněk Formánek

Studijní program: Tělesná výchova pro vzdělávání / Geografie pro
vzdělávání

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jana Vašíčková, Ph.D.

Olomouc 2023

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Zdeněk Formánek

Název práce: Analýza výuky softballu na základních a středních školách ve městě Chrudim

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jana Vašíčková, Ph.D.

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Rok obhajoby: 2023

Abstrakt:

Bakalářská práce ukazuje softball jako netradiční sport, který se stává při výuce na školách v České republice čím dál tím oblíbenějším. Cílem této práce je zjištění současného stavu výuky softballu na vybraných základních a středních školách v okresním městě Chrudim, ležícím ve východních Čechách. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje úvod a teoretické poznatky o sportovní hře softball. Uvádí poznatky o vývojové psychologii dětí v období dospívání, na což navazují teoretické poznatky zaměřené především na výuku tělesné výchovy na českých školách a výuku a trénink softballu. Praktická část zjišťuje pomocí anketního šetření znalosti, názory a zkušenosti respondentů spojené s hrou softballu. Dotazovali jsme se zvláště žáků a zvláště vyučujících tělesné výchovy. Na základě mého šetření jsem dospěl k názoru, že je softball na chrudimských školách do výuky tělesné výchovy často zařazován a žáci, včetně pedagogů, na něj mají spíše pozitivní názory.

Klíčová slova:

Didaktika, softball, základní škola, střední škola, vybavení na softball, školní vzdělávací program (ŠVP), žáci, tělesná výchova

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Zdeněk Formánek
Title: Analysis of softball teaching in primary and secondary schools in Chrudim

Supervisor: doc. Mgr. Jana Vašíčková, Ph.D.
Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology
Year: 2023

Abstract:

The bachelor thesis shows softball as a non-traditional sport that is becoming more and more popular in schools in the Czech Republic. The aim of this thesis is to determine the current state of softball teaching in selected primary and secondary schools in the district town of Chrudim, located in eastern Bohemia. The thesis is divided into two parts - theoretical and practical. The theoretical part contains an introduction and theoretical knowledge about the sport of softball. It presents knowledge about the developmental psychology of children during adolescence, followed by theoretical knowledge focused mainly on physical education teaching in Czech schools and softball teaching and training. The practical part investigates the respondents' knowledge, opinions and experiences related to the game of softball by means of a survey. We interviewed separately pupils and physical education teachers. Based on my research, I have come to the conclusion that softball is often included in physical education lessons at schools in Chrudim and that pupils, including teachers, have rather positive opinions about it.

Keywords:

Didactics, primary school, secondary school, softball equipment, school curriculum, pupils, physical education

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně pod vedením doc. Mgr. Jany Vašíčkové, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 9. dubna 2023

.....

V první řadě bych chtěl poděkovat vedoucí své bakalářské práce doc. Mgr. Janě Vašíčkové, Ph.D. za pomoc, ochotu, vstřícný přístup a množství času, které mi věnovala. Dále se sluší poděkovat za spolupráci při sběru dat vedení chrudimských škol a v neposlední řadě také rodině a přátelům za jejich podporu po celou dobu mého studia.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Přehled poznatků	10
2.1 Softball – vymezení pojmu	10
2.1.1 Charakteristika softballu	10
2.1.2 Vznik softballu	11
2.1.3 Pravidla softballu.....	12
2.1.4 Vybavení pro hru.....	13
2.1.5 Rozdíl mezi baseballlem a softballem.....	15
2.1.6 Softball v České republice a systém soutěží	16
2.1.7 Pasos Pardubice	18
2.1.8 Softball ve světě	18
2.1.9 Softballové organizace	19
2.2 Vývojová psychologie dětí.....	21
2.2.1 Období dospívání	21
2.2.2 Období prepuberty	21
2.2.3 Období puberty	22
2.2.4 Období adolescence.....	23
2.3 Softball ve výuce na základních a středních školách.....	23
2.3.1 Rámcový vzdělávací program	23
2.3.2 Školní vzdělávací program	24
2.3.3 Tělesná výchova	24
2.3.4 Sportovní hry ve školní tělesné výchově.....	25
2.3.5 Sportovní hry a jejich dělení	27
2.3.6 Netradiční sportovní hry	27
2.3.7 Rozvoj pohybových schopností při softballu	28
2.3.8 Průpravná cvičení a hry v softballu	29
2.3.9 Bezpečnost při výuce softballu	30
3 Cíle.....	32
3.1 Hlavní cíl	32

3.2	Dílčí cíle	32
3.3	Výzkumné otázky	32
4	Metodika	33
4.1	Výzkumný soubor	33
4.2	Metody sběru dat	34
4.3	Statistické zpracování dat	34
5	Výsledky a diskuze	35
5.1	Anketní šetření určené pro žáky	35
5.2	Anketní šetření určené pro vyučující tělesné výchovy	46
5.3	Diskuse – srovnání výsledků šetření	54
6	Závěry	56
7	Souhrn	58
8	Summary.....	59
9	Referenční seznam	60
10	Přílohy.....	64
	Vyjádření etické komise	64
	Informovaný souhlas pro žáky základních a středních škol	65
	Informovaný souhlas pro vyučující tělesné výchovy	67
	Anketa pro žáky	68
	Anketa pro vyučující tělesné výchovy	71

1 ÚVOD

Poprvé v životě jsem si vyzkoušel softball na střední škole při výuce tělesné výchovy. Do té doby jsem znal pouze předchůdce softballu, kterým je baseball. Tento netradiční sport mě při výuce tělesné výchovy na škole okamžitě zaujal. Ačkoliv se jedná o kolektivní sport, tak o výsledku utkání rozhoduje z velké části výkon jednotlivce. Hráči při hře uplatňují celou řadu individuálních dovedností, které se učí při hodinách tělesné výchovy. Jako příklad můžeme uvést běh, hod a chytání. Z vlastní zkušenosti se mi na tomto sportu líbí, že své uplatnění při hře najdou také žáci, kteří nevynikají ve všech individuálních herních činnostech. Hráč, který nezvládne tak rychle doběhnout k metě, může být týmu platný jako pákař a naopak. Důležitá je také spolupráce a komunikace na hřišti mezi spoluhráči, díky níž mohou žáci utužit a popřípadě zlepšit vztahy mezi sebou. Softball nerozvíjí pouze fyzickou stránku sportovce, ale nutí ho také při hře rychle přemýšlet, rozhodovat se a být kreativní. Navíc se hráči během ní učí hrát fair-play a respektovat svého soupeře, stejně jako u dalších sportovních her.

Ačkoliv jsem softball nikdy závodně nehrál a ani nepatřím mezi jeho největší fanoušky, tak jsem si tento sport zvolil jako hlavní téma pro mou bakalářskou práci především z osobních důvodů. Softball mě velice zaujal, a to především na hodinách tělesné výchovy na střední škole. Dalším důvodem je to, že dle mého názoru jeho popularita oproti dřívější době stále roste. V porovnání s jinými sporty nalezneme v České republice málo klubů, kde by se děti mohly stát členy, rozvíjet svůj talent a popřípadě mohly začít hrát softball závodně. Součástí bakalářské práce je anketní šetření prováděné ve městě Chrudim, kde není žádný softballový klub registrován, stejně jako v celém okrese Chrudim. Nejbližší softballový klub se nachází v nedalekém krajském městě Pardubice. Výsledky a zjištění při vypracování méj bakalářské práce bych rád v případě zájmu poskytl vedení klubu Pasos Pardubice. Na jejich základě by mohla vzniknout spolupráce mezi softballovým klubem a školami v blízkém okolí s cílem představit softball více dětem a popřípadě získat nové členy.

Kneer et al. (1953) tvrdí, že žádný z vrcholových sportů nezůstal tak čistě amatérský jako softball, který začal jako hra pro zábavu a zábavou zůstal. Navíc dle Kneera et al. (1953) je softball velice vhodný jak pro dívky, tak pro chlapce, jakožto jeden z mála vrcholových sportů.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Softball – vymezení pojmu

Softball neboli pálkovaná je dle Ondřeje et al. (1987) kolektivní sportovní hra s mezinárodními pravidly, která vyžaduje rychlost, dovednost házet a chytat, nadhazovat a pálkovat míč. Růžička et al. (2013) uvádí, že tato pálkovací hra vznikla z baseballu za účelem jeho zjednodušení. Při hře softballu se kromě rychlosti rozvíjí také taktické myšlení a týmová spolupráce s využitím primárních pohybových dovedností.

2.1.1 Charakteristika softballu

Softball podle Süsse (2003) charakterizujeme jako sportovní hru pálkovacího typu stejně jako pasepallu, pilka palanowa, nejstarší pálkovací hru kriket, nebo pomyslného „staršího bratra“ softballu, kterým je baseball. Právě baseball a jeho úprava pravidel daly vzniknout koncem minulého století softballu. Princip obou pálkovacích her je ve své podstatě stejný. Hraní softballu je doporučováno začátečníkům a rekreačním sportovcům, protože je bezpečnější. Na rozdíl od baseballu je také méně náročný na prostor a vybavení.

Jedná se o týmový sport, kde konečný výsledek z velké části ovlivňují individuální výkony softbalistů oproti týmovému výkonu. V obranné činnosti je především důležitý výkon nadhazovače a zadáka, ale i oni musí spolupracovat s ostatními hráči, aby společně vyřešili jednotlivé herní situace, které vedou k zisku bodu a popřípadě k vítězství v utkání. Při hře softballu je důležité udržovat dobré vztahy v družstvu a spolehnout se na celkový přístup všech hráčů, což obecně platí u každého týmového sportu (Süss, 2003).

Mezi základní herní činnosti v softballu řadíme kromě chytání, odpalování, házení také nadhazování míče společně s rychlým během spojeným s okamžitým zastavováním a případným novým startem (Ondřej, 1897). Ačkoliv není jejich repertoár příliš široký, tak o to důležitější je způsob jejich provedení. Pro mnohé osoby na první pohled složitá pravidla nejsou podle Süsse (2003) obtížná, jakmile hráči pochopí význam hry. Díky pravidelnému střídání se softbalisté nedostávají při utkáních na práh maximálního zatížení z hlediska energetické spotřeby. Důvodem je pravidelné střídání činností prováděných s vysokou a podprůměrnou intenzitou.

2.1.2 Vznik softballu

Počátky softballu nalezneme na přelomu 19. a 20. století. V této době hledali trenéři a hráči baseballu či hardballu řešení, jak trénovat v zimních měsících, když nebylo možné zdokonalovat své dovednosti na venkovních hřištích. Myšlenka pro zavedení této hry do tělocvičen vznikla dle Stibitze (1968) zcela náhodně, když skupinka chlapců využila trochu své fantazie a před zahájením cvičení v tělocvičně zkusila nadhazovat místo míče boxerskou rukavicí, kterou následně mladíci odpalovali nalezeným koštětem. Pro tréninkové jednotky v tělocvičnách bylo kvůli menšímu prostoru zapotřebí zkrátit pálku a zvětšit míček. Tato průpravná hra, jenž dostala název indoor-baseball, se příliš nerozšířila. Do roku 1920 neexistoval na světě jednotný název pro softball ani jednotná pravidla. Softball tedy původně vznikl jako sportovní hra určená do tělocvičen. V dnešní době se softball hraje ve většině případů na venkovních hřištích (Baker & Hofstetter, 2014). Dle Portera (1971) bylo obtížné organizovat sport, o který byl chvílemi zájem a chvílemi opět upadal. Používaly se názvy jako playgroundball nebo baseball for women a další. Významným rokem pro softball je rok 1930, kdy došlo ke sjednocení pravidel a rovněž k uspořádání prvního veřejného turnaje. O tři roky později se v americkém městě Chicago při příležitosti světové výstavy konal první amatérský softballový turnaj a mimo jiné se začal používat název softball (Stibitz, 1968).

Mezinárodní softballová federace (ISF) byla založena v roce 1952. Od roku 1965 se začínají konat mistrovství světa pro ženy a o rok později také pro muže (Tomajko et al., 2020). V Čechách začaly být pálkovací hry oblíbené již v 19. století. Mezi mládeží se stala populární hra velký pasák, nebo jiné drobné pálkovací hry jako barborky, špaček a podobně. Od 20. století se na našem území začínají rozvíjet sportovní hry, například fotbal a házená. Pálkovací hry se z tohoto důvodu dostávají do pozadí i přesto, že se pozornosti těší playgroundball s jednotnými pravidly, která vydala v roce 1926 mládežnická organizace YMCA. Následná vojenská okupace Čech, Moravy a Slezska zbrzdila rozvoj softballu. I přes nepříznivou politickou situaci se dařilo hrát softball v Brně a v „dolech“ na Modřanech. Po druhé světové válce se na rozvoji pálkovacích her u nás podílí opět skupina YMCA a s ní spojený Jaroslav First. Ten v roce 1947 vydal první příručku s názvem Učme se hře, kterou hrají miliony. Nalezneme v ní kromě pravidel také rozbor hry po stránce taktiky a techniky. Na Jaroslava Firsta navázal v padesátých letech František Stibitz se svými skripty Sportovní hry III – pálkovaná. Významným milníkem pro český softball je přelom 50. a 60. let 20. století. Převážně v Praze, Přerově, Brně a Hradci Králové se začínají hrát jedny z prvních neorganizovaných turnajů (Süss, 2003).

Pro novodobou historii je pro softball významný rok 1992, protože došlo k velkým změnám v organizaci pálkovacích her na území České republiky. Jednou z nich je to, že se oddělil baseball od softballu a o rok později vznikla Česká softballová asociace (Süss, 2003).

2.1.3 Pravidla softballu

Softball hrají dva týmy, každý o devíti hráčích. Při směně mají soupeřící týmy vždy jiný úkol. První z nich útočí (tzv. pálkaři), zatímco druhý tým je v obraně (tzv. polaři). Obě družstva se ve svých úlohách střídají. Softball se hraje na hřišti ve tvaru čtvrtkruhu a skládá se z vnitřního a vnějšího pole. Podle Süss (2003) je vnější pole část pravoúhlé kruhové výseče ohraničené pomezními čarami, které tvoří spojnice mezi metami. K hracímu prostoru poté ještě řadíme zámezí, které ohraničují celé pole podél základních čar se svojí šířkou 8 metrů. Vzdálenost od domácí mety ke konci vnějšího oblouku je rozdílná pro muže a pro ženy o 10 metrů.

Každý hráč má svůj post v obraně a poté na pálce. Kromě pálkaře má na výsledek softballového utkání velký vliv nadhazovač (pitcher) a zadák (catcher). Mezi další posty patří první, druhý a třetí metař, které dohromady se spojkou řadíme mezi vnitřní polaře. V seznamu postů nacházejících se ve vnějším poli nalezneme levého, středního a pravého polaře. Pořadí pálkařů je předem určeno před utkáním a dle něho hráči nastupují do pálkařského území nacházejícího se poblíž domácí mety. Hlavním cílem týmu na pálce je odpálit míč tak, aby poté pálkař oběhl ideálně čtyři mety a tím získat bod. Úspěšný odpal znamená pro pálkaře, že se jeho role mění na běžce, který postupuje po metách nacházejících se na obvodu vnitřního pole. První meta je tzv. průběžná, což znamená, že útočícímu hráči stačí první metou proběhnout dříve, než ji polař s míčem v ruce nebo rukavici zašlápne. Pokud se běžec následně nepokusí získat druhou metu, za což je považován i náznak, tak nemůže být polaři vyautován dotykem. Hráči se střídají po jednom na pálce a snaží se odpálit míč, který hází nadhazovač. Pokud nadhazovač na pálce pošle čtyři špatné nadhozy (tzv. balls), tak útočící tým získává metu zdarma. Při hře to znamená, že se pálkař přesouvá na první metu a stává se z něj běžec i bez odpalu. Pokud je na první metě jeho spoluhráč, tak ten se posouvá na druhou metu atd. (Süss, 2003).

Povinností každého nadhazovače je mít před zahájením nadhozu obě nohy pevně na zemi a dotýkat se oběma chodidly nadhazovací mety. Při samotném nadhozu je povoleno vykročení jednou nohou z mety nadhazovače k pálkujícímu. V softballu je dáno, že nadhoz musí být proveden spodním hodem jednoruč. Za dobrý nadhoz je považován dle Ondřeje et al. (1987) ten, který letí nad domácí metou v úrovni ramen ke kolenům vzpřímeného pálkaře a dále každý nadhoz, po kterém hráč na pálce máchne. Naopak za špatný nadhoz je považován ten, při kterém letí míč mimo vymezený prostor, dále je-li správně stojící pálkař míčem při nadhozu zasažen

nebo je-li nadhoz proveden proti pravidlům. Jako příklad Ondřej et al. (1987) uvádí nadhoz s rozběhem nebo nadhoz vrchním obloukem.

Na odpal má každý hráč tři pokusy. Pálkař odpaluje pouze míč, který směřuje do strike zóny. Ta se nachází nad domácí metou v úrovni ramen ke kolenům vzpřímeného pálkaře. Míče, které se pálit nedají, tzv. bally, pálkař nechá být. Po odpalu se z pálkaře stává běžec, který má za úkol oběhnout vyznačené mety na hřišti (Ondřej et al., 1990). Po doběhnutí na první metu může běžet k další, nebo počkat až pálkař odpálí, následně běžet a až poté se pokusit získat další metu. Jak proběhne poslední vyznačenou metu neboli domácí metou, tak získává pro svůj tým bod. Pokud se pálkaři podaří odpálit míč za plot, tak nastává homerun (Czech softball, n.d.).

Polaři mají tři možnosti, jak vyřadit pálkaře. První z možností je, že jeden z hráčů v poli chytí odpálený míč přímo ze vzduchu. Druhou možností je dotyk běžícího útočníka míčem v ruce nebo rukavici. Není povoleno míč na útočníka házet. Out nastane také v tom případě, když obrana hodí míč na metu dříve, než na ni běžec doběhne. Vyplývá to z pravidla, jenž říká, že na jedné metě nemůžou být dva běžci. Další možnosti vyřazení při hře nastanou s vlastními chybami útočících hráčů. Příkladem je situace, kdy out nastane, pokud pálkař neodpálí ani třetí dobrý nadhoz (Ondřej et al., 1990).

Vyautováním tří pálkařů nastane situace, kdy si družstva vymění své role (tzv. půlsměna). Po vystřídání obou týmů v rolích pálkařů a polařů říkáme, že proběhla směna. Hraje se na sedm směn. Oba týmy hrají sedmkrát v obraně a sedmkrát na pálce. Vítězem je družstvo, které během utkání získalo více bodů (Ondřej et al., 1990).

2.1.4 Vybavení pro hru

Povinností všech hráčů v poli je mít rukavici na své nedominantní ruce, kterou nehází. Rukavice rozlišujeme dle tvaru a velikosti. Například první polař a zadák mají speciální rukavice, které se od ostatních polařských rukavic liší tvarem, ale často jsou i větší. Pro polaře na první metě je specifické, že má rukavice největší ze všech svých spoluhráčů, protože na něj při hře jde hodně přihrávek oproti ostatním polařům. Zadák má naopak zesílenou palcovou část rukavice, která má za úkol tlumit náraz míče po chycení nadhozu od nadhazovače (Süss et al., 2016). Rukavice používané pro hru softball jsou kožené (Tomajko et al., 2020).

Jediným hráčem, který používá při softballových utkáních výstroj téměř celého těla, je zadák. Ten dle pravidel musí mít masku s přilbou. Ženy na postu zadáka mají navíc chrániče hrudníku. Pro většinu zadáků je typické hrát s chrániči holení, které jsou nepovinné. V neposlední řadě k vybavení hráčů patří dres, kalhoty a doporučována je také čepice se štítkem. (Süss et al., 2016).

Pro pálkaře je klíčovým nástrojem pálka (Obrázek 1), jenž musí být dle oficiálních pravidel konstrukčně z jednoho nebo více permanentně spojených kusů. Hmotnost pálky nesmí přesáhnout stanovený limit 1077,3 gramů a její délka je určena na maximálně 86,4 centimetrů. Omezení je také v průměru pálky. Její nejširší část nesmí být širší než 5,7 centimetrů (World Baseball Softball Confederation [WBSC], 2022). Dle Süsse (2003) by měl každý pálkař po konzultaci s trenérem používat jen jednu, maximálně dvě pálky, na které je zvyklý. Na úspěšném odpalu se podílí také údržba pálky. Konkrétně se klade důraz na její držadlo a stav omotání její rukojeti. V současné době se mezi povinné vybavení pálkařů řadí také přilba. Ochrana hlavy je povinná i po úspěšném odpalu, kdy se z pálkaře stává běžec.

Obrázek 1

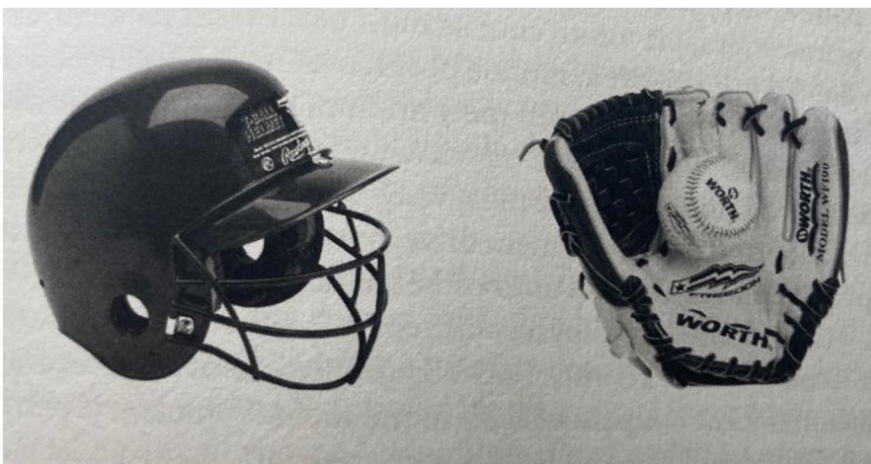
Softballová pálka (Tomajko et al., 2020)

Softball se hraje s tvrdým koženým míčem o rozměrech 30,5 centimetrů v obvodu. Povolená hmotnost míče je kolem 178 gramů. Jádro míče může být ze směsi korku a gumy nebo polyuretanové směsi. Barevné provedení softballového míče je bílé, nebo žluté kontrastní a barva švů zase bílá nebo červená (WBSC, 2022). Na Obrázku 2 je vidět softballové vybavení, konkrétně přilba pro chytáře, rukavice a míč.

Obrázek 2

Helma pro chytáře a softballová rukavice s míčem (Tomajko et al., 2020)

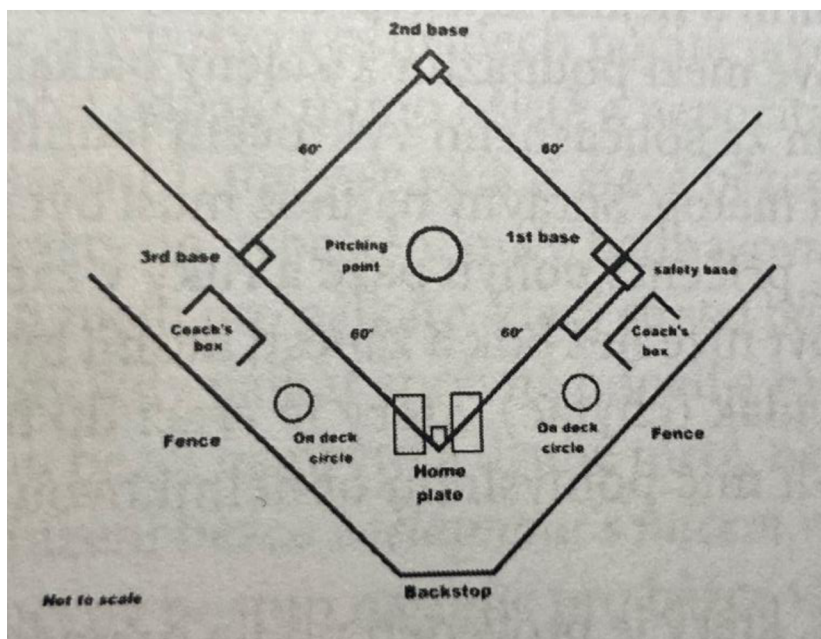

Hřiště pro softball má dle Tomajka et al. (2020) tvar pravoúhlé kruhové výseče o hraně 70 metrů pro muže, 60 metrů pro ženy a ostatní kategorie včetně těch mládežnických. Nejvhodnějším povrchem je tráva, písek nebo antuka a případné její kombinace. Na Obrázku 3 je vidět, že se hřiště dělí na vnitřní pole, vnější pole a zázemí. Růžička et al. (2013) uvádějí, že vnitřní pole o rozměrech 18,3 metru má po stranách v rozích rozmístěné mety ve tvaru čtverce s délkou hrany 38 centimetrů a maximální výškou necelých 13 centimetrů. Domácí meta má tvar pětiúhelníku s různě dlouhými stranami.

Stejně jako se liší délka softballového hřiště pro muže a ostatní kategorie, tak se liší i vzdálenost nadhazovače od domácí mety. U mužů činí rozdíl mezi domácí metou a nadhazovačem 14 metrů, zatímco u ostatních kategorií 12,2 metrů. Výjimku tvoří kategorie žákyň a žáků do 10 let, pro které je vzdálenost stanovena na 10,7 metru. Rozmístění jednotlivých met a částí hřiště schematicky zobrazuje Obrázek 3 (Růžička et al., 2013).

Obrázek 3

Softballové hřiště (Tomajko et al., 2020)

2.1.5 Rozdíl mezi baseballlem a softballem

Předchůdcem softballu je baseball. Obě sportovní hry mají dodnes stejnou podstatu a celou řadu společných znaků. Süß (2003) uvádí řadu nejdůležitějších rozdílů, kterých není mnoho. Prvním rozdílem jsou rozměry hřiště a velikosti náčiní. Vzdálenost domácí mety ke konci (oblouku) vnějšího pole je v softballe minimálně 70 metrů, zatímco v baseballe to je 97,5 metrů.

Pálkaři v baseballe používají pálku dlouhou nejvýše 106,7 centimetrů a softbalisté mají pálku o 24 centimetrů kratší. Do rozdílu ve velikosti náčiní řadíme rozdílné velikosti míčů pro obě pálkovací hry. Softball se hraje s větším míčem.

Významný rozdíl je v pravidlech pro nadhazování. Ačkoliv v baseballe může nadhazovač využít libovolné způsoby nadhozu, tak se při hře převážně využívá nadhoz vrchním obloukem. Nadhazovači při hře softball dle oficiálních pravidel provádí nadhoz pouze spodním obloukem (Nykodým et al., 2006).

Posledním důležitým rozdílem je chování běžců na metách. Softballová pravidla příkazují běžcům dotýkat se v okamžiku nadhozu mety, kterou získali v předešlé rozehře. Další metu se mohou pokusit získat až v okamžiku, kdy nahazovač vypustí míč z ruky. V baseballu běžec nemusí stát na metě, kterou v minulé rozehře získal, ale může stát kdekoliv mimo ni na spojnici mezi metami. Nadhazovač má v této situaci možnost vyautovat protihráče přihrávkou na polaře u mety, který se svého soupeře pravidly dovoleným způsobem dotkne (Süss, 2003).

2.1.6 Softball v České republice a systém soutěží

Od vzniku České softballové asociace v roce 1993 se členská základna neustále rozrůstá. V současné době je registrováno kolem sedmi tisíc hráčů v České republice (Český olympijský výbor, n.d.). Nejvyšší celostátní softbalovou soutěží je Extraliga, kterou hraje devět mužských a devět ženských týmů. Kluby přihlášené do soutěžního ročníku softbalové Extraligy mužů a Extraligy žen 2023/2024 zobrazuje Tabulka 1 (Czech softball, n.d.).

Tabulka 1

Kluby účastníci se softballové Extraligy mužů a žen v roce 2023

Pořadí	Extraliga mužů	Extraliga žen
1.	Beavers Chomutov	Arrows Ostrava
2.	Hroši Havlíčkův Brod	Cats Brno
3.	Locos Břeclav	Chemie – Kotlářka
4.	Painbusters Most	Eagles Praha
5.	SK Joudrs Praha	SK Joudrs Praha
6.	Snails Kunovice	Juniorská reprezentace dívek do 18 let
7.	Spectrum Praha	SaBaT Praha
8.	Tempo Praha	Tempo Praha
9.	Žraloci Ledenice	Žraloci Ledenice

zdroj: Czech softball

Softballová sezóna je rozdělená na dlouhodobou základní část a play-off, které se hraje na podzim (Český olympijský výbor, n.d.). Softballové soutěže jsou v České republice rozděleny dvěma způsoby. Za prvé vertikálním způsobem podle věku a za druhé horizontálním způsobem podle kvality. Vertikální dělení rozlišuje soutěže určené pro dospělé a mládež. Soutěže dospělých, kadetské ligy a žákovské ligy se liší od soutěží nejmladších kategorií tím, že si nadhazují míč na odpal hráči sami. Zatímco soutěže, které jsou vzhledem k věku modifikovány různými způsoby, využívají pro odpal předem připravený stativ nebo jim míč nadhazuje vlastní trenér. Softballové soutěže mužů a žen v České republice (Obrázek 4) se dle vertikálního dělení rozdělují do čtyř úrovní (Czech Softball, n.d.).

Nominaci do softballových reprezentačních výběrů mohou nejlepší mladí hráči a hráčky obdržet již od 14 let. Postupně poté soutěží za Českou republiku v reprezentaci kadetské, juniorské, poslední mládežnické reprezentaci do 23 let a v neposlední řadě seniorské. Právě v nejsledovanější kategorii dospělých se české softballové reprezentaci nadmíru daří. V mužském softballu je Česko evropskou jedničkou a v porovnání s týmy z celého světa spadá mezi nejlepších sedm zemí. Ani ženský softball v České republice nezaostává. Ženská reprezentace patří mezi tři nejlepší evropské velmoci a v porovnání napříč kontinenty můžeme ženy zařadit mezi nejlepších dvanáct zemí. Vysoké postavení českých softballových reprezentací a také kvalitní infrastruktura znamená, že se na území našeho státu konají každoročně evropské softballové akce a pravidelně i ty světové. Poslední významnou akcí, kterou jsme v České republice registrovali, bylo Mistrovství světa mužů v roce 2019 (Czech Softball, n.d.).

Obrázek 4

System softballových soutěží dospělých v České republice

2.1.7 Pasos Pardubice

Pasos Pardubice je softballový a baseballový klub, založený v roce 1984 jako VŠCHT Pardubice. Tým mužů se od roku 2007 účastní druhé nejvyšší softballové soutěže v České republice. Doposud se pardubickým softbalistům podařilo ligu vyhrát pouze dvakrát, a to v roce 2011 a 2017. Po triumfu v roce 2017 postoupil východočeský celek do extraligy, o kterou o rok později přišel, když nestačil v baráži na Chomutov. Svá domácí utkání hraje Pasos Pardubice na hřišti, které nese název Krtkova aréna. Stadion prošel řadou rekonstrukcí, aby byl způsobilý pro pořádání domácích i evropských utkání a turnajů (Pasos Pardubice, n.d.).

Během dlouholeté historie se v softballovém klubu Pasos Pardubice povedlo vychovat celou řadu úspěšných hráčů včetně reprezentantů. V současné době se klub věnuje intenzivně také výchově mladých softbalistů, a to nejen po sportovní stránce, ale také z hlediska fair-play a slušného chování. Zastoupení mají všechny mládežnické kategorie a také tým žen, který hraje 3. softballovou ligu. Nábor nových členů probíhá celoročně. Pasos Pardubice nabízejí vyzkoušení si softballu na první dva měsíce zdarma. Tréninkové jednotky pro děti jsou zaměřeny na všestrannou pohybovou přípravu a základní softballové dovednosti. Trenéři v klubu neopomíjejí ani na rozcvičku před každým tréninkem. Mimo sezónu týmy trénují v tělocvičnách, kde se zaměřují na posilování, cviky na hybnost, postřeh, energii a dynamiku (Pasos Pardubice, n.d.).

2.1.8 Softball ve světě

Softball se společně s baseballem během několika let od svého vzniku rozšířily do celého světa. V současnosti se odhaduje, že se těmito dvěma pálkovacím hrami věnuje více než 65 milionů osob z více než 137 světových zemí (WBSC, n.d.). Pro mnohé se může zdát softball jako čistě americký sport. Opak je ale pravdou a softball ve skutečnosti hrají a užívají si ho fanoušci po celém světě. Kromě Antarktidy se s tímto sportem lze setkat na každém světovém kontinentu. Princip hry zůstává všude stejný, ale strategie a přístupy ke hře se různě liší. Například v Austrálii softbalisté hrají na pouhé tři směny. Rozdíly nalezneme také u amerického a tchajwanského softballu. Zatímco Američané se snaží vlivem síly odpalovače dostat po nadhozu míč co nejdál, tak v Tchaj-wanu se spíše využívá krátká hra s hlavním cílem uvedení míče do hry (Withrow, 2020).

Zprvu hráli softball více muži, ale postupem času se z této pálkovací hry stal spíše sport pro ženy. Autorka Chelsea Leigh Horne (2016) označila softball za symbol ženského pokroku ve sportu. Historie softballu nezabránila tomu, aby byl označován jako baseball pro ženy. Tuto myšlenku posilují například v USA již od dětství, kdy jsou dívky vedeny k hraní softballu a chlapci k hraní baseballu. Při přechodu na vysokou školu ve Spojených státech amerických se velké

popularitě těší univerzitní sportovní soutěže, které jsou rovněž genderově rozděleny. Baseballová soutěž je pouze pro muže a softballová soutěž pouze pro ženy. Přesto by se neměl softball s baseballem zaměňovat. Jedná se o rozdílný sport s vlastními pravidly, vlastní historií a vlastní mezinárodní komisí.

Softball se poprvé objevil na Letních olympijských hrách v roce 1996 pořádaných ve městě Atlanta na území amerického státu Georgia (Hofstetter, 2007). K zařazení na letní olympijské hry paradoxně softballu pomohl baseball, který se zde objevil o čtyři roky dříve v Barceloně a měl velkou mediální sledovanost. První tři medaile z nejslavnějšího turnaje získaly reprezentantky USA, které až v roce 2008 obraly o zlato Japonky. Následující letní olympijské hry pořádané v Londýně a v Riu de Janeiru se musely obejít bez softballu. K jeho opětovnému zařazení do programu olympijských her se velkou měrou podílelo Japonsko, které získalo pořadatelský pro rok 2020. Ve státě, který je označován jako země vycházejícího slunce, je softball velice populárním sportem. Proto organizační výbor Tokia 2020 využil svého statutu hostitelské země k znovuzařazení nejen softballu, ale také baseballu, zpět do programu letních olympijských her díky Mezinárodnímu olympijskému výboru (Olympic, 2021).

O historicky první účast na olympijských hrách usilovaly i české softbalistky. Ačkoliv nastupovaly podle Žehanové (2016) do kvalifikace jako jeden z favoritů, tak se na velkou akci pod pěti kruhy nakonec místo nich probojovaly reprezentantky Itálie (WBSC, 2021). Kvůli pandemii Covid-19 se olympijské hry přesunuly na rok 2021. Softballového turnaje se účastnilo šest týmů a v repríze finále se utkaly opět Američanky s domácími Japonkami. Celkové prvenství braly stejně jako v roce 2008 reprezentantky Japonska. Za stříbrným týmem USA se umístila Kanada (Acquavella, 2021). Další Olympijské hry v Paříži 2024 se budou muset opět obejít bez softballu. Organizační výbor olympijských her v Paříži 2024 doporučil zařadit do programu jiné sporty na úkor softballu s baseballem (LeBlanc, 2019).

2.1.9 Softballové organizace

ISF – International Softball Federation (Mezinárodní softballová federace) je bývalým mezinárodním řídicím orgánem pro softball. Byla vytvořena Nickem Barackem během zasedání rady komisařů v roce 1950 (WBSC, n.d.). V roce 2013 došlo k jejímu sloučení společně se Světovou baseballovou federací (IBAF). Hlavním důvodem byla snaha o vrácení baseballu a softballu do programu olympijských her (Marek, 2013).

WBSC – World Baseball Softball Confederation (Světová baseballová a softballová konfederace) je světovým řídicím orgánem pro sportovní hry baseball, softball a baseball5.

Vznikla před deseti lety sloučením Mezinárodní baseballové federace (IBAF) a Mezinárodní softballové federace (ISF) za účelem navrátit baseball a softball do programu letních olympijských her. Tato konfederace s hlavním sídlem ve švýcarském městě Pully v současnosti sdružuje 193 národních federací ze 137 států. Mezi její hlavní úkoly patří organizace velkých softballových turnajů a kvalifikací jako je například mistrovství světa v softballu pro různé věkové kategorie nebo kvalifikace na letní olympijské hry (WBSC, n.d.).

- Baseball5 je dle prezidenta WBSC Riccarda Fraccari nová streetová verze hry spojující baseball a softball. Hraje se pět proti pěti na pět směn a lze ji hrát kdekoliv. Od této rychlejší verze výše zmíněných sportovních her se očekává, že se dostane do povědomí lidí na nových místech po celém světě. Ke hře je potřeba jen míč (Baseball5, n.d.).

ESF – European Softball Federation (Evropská softballová federace) sdružuje národní softballové asociace evropských zemí (Tomajko et al., 2020) a pořádá softballové turnaje v rámci Evropy. Mezi tyto turnaje řadíme Mistrovství Evropy mužů, žen, juniorů, junierek a tak dále. Mimo jiné federace pořádá European Masters Cup, European Super Cup nebo Premier Cup (WBSC Europe, n.d.).

ČSA – Česká softballová asociace je sdružení, které se zabývá organizací všech softballových soutěží na území České republiky a snaží se o rozvoj tohoto pálkovacího sportu. Spadají pod ní také reprezentační softballové výběry České republiky všech věkových kategorií (Tomajko et al. 2020).

2.2 Vývojová psychologie dětí

2.2.1 Období dospívání

Plevová (2013) uvádí základní rozdělení období dospívání, a to na období prepuberty, puberty a adolescence. Dospívání lze v biologickém smyslu charakterizovat zhruba jako životní úsek, který se vyznačuje z jedné strany prvními známkami pohlavního zrání, což je spojeno především se vznikem prvních sekundárních pohlavních znaků a akcelerací růstu. Na straně druhé dochází u dětí k dosažení úplné pohlavní zralosti a dokončení tělesného růstu. Současně s biologickou zralostí dochází k řadě podstatných a nápadných psychických změn. Pro ně je charakteristické, že dospívající jedinec hledá způsoby uspokojování a kontroly svých pudových tendencí. Celkově je charakteristická pro toto období dospívání emoční labilita a nástup vyspělého způsobu myšlení. Souběžně s tím probíhá nové sociální začlenění člověka, které se odráží v očekávání společnosti od jeho výkonu a chování (Plevová, 2013).

Seifert a Hoffnung (1991) pojednávají o trendu sekundární akcelerace, která v současné době souvisí s obdobím dospívání. Růst a vývoj dětí se v posledním století zrychlil, fyzické změny se objevují dříve a výška a hmotnost dospívajících je vyšší. Pohlavní dospívání u dospívajících jedinců je oproti dřívější době rychlejší. Tato tendence je spojená se zlepšením stravování, poklesem běžných dětských nemocí, míšením ras a kultur a celkovou úpravou životního stylu.

2.2.2 Období prepuberty

Do období prepuberty se dostávají dívky okolo 10 roku, tedy o rok dříve než chlapci. Charakteristické jsou změny proporcí těla, začíná intenzivní růst především končetin a trupu. Tento proces nazýváme obdobím vytáhlosti. U mnohých se začínají projevovat výrazné intersexuální rozdíly ve fyzickém vzhledu. Zvyšuje se produkce pohlavních hormonů, což má za následek objevující se druhotné pohlavní znaky. Biologicky je toto období ukončeno u děvčat první menstruací a u chlapců prvními ranními polucemi. Dítě začíná být ovlivňováno sexuálním pudem, který je v období prepuberty zesílený především u chlapců. Dochází k tomu, že somatický vývoj předstihuje vývoj psychický. Typickým znakem tohoto období je labilita, což může mít za následek výbušné chování doprovázené intenzivními reakcemi, pro které stačí jen nepatřičný podnět. Proměnlivost citů se projevuje také v častých citech pro nespravedlnost a těžkým přijímáním kritiky od dospělých. V souvislosti s rodinou dochází k osamostatňování a uvolňování vazeb dítěte. Uvádí se, že se dítě v prepubertě ocitá v "sociálním vaku" typickým pro introvertnost (Plevová, 2013).

2.2.3 Období puberty

Období puberty začíná opět rozdílně u dívek a chlapců. Dívky se do tohoto období dostávají ve věku 12,5 let a chlapci o něco později ve věku kolem 13 let. Charakteristicky v období puberty dochází k vyrovnání rozdílů mezi pomalejším psychickým a rychlejším fyzickým vývojem. Tělo dospívajících jedinců oproti prepubertě již tak rychle neroste a tvar těla se pomalu začíná blížit dospělému člověku. Chlapci jsou více obratní a začínají mohutnět. Dochází ke změně hlasu tzv. mutaci, hlas se změní o více jak jednu oktávu. Dívky charakterizuje elegantnější lokomoce, díky které mohou zvládat nejrůzněji obtížné pohyby těla (Plevová, 2013). Dle Langmeiera a Krejčířové (2006) je pohybově omezené dítě v období puberty oproti ostatním v daleko větší nevýhodě a jeho zdravé sebevědomí se obtížněji vytváří. Pubescenti se učí zvládat sexuální pud, který na ně začíná doléhat. Dalším typickým znakem je zvýšení pozornosti o péči svého těla, což se může projevit také různými formami zdobení. V dnešní době je pro řadu pubescentů velice atraktivní tetování těla (Plevová, 2013).

Citovou labilitu, kterou jsme nacházeli u dětí v období prepuberty, nahrazuje více pozitivního ladění. I přesto se nalezne několik dospívajících osob, jenž projevují známky agresivní výbušnosti. Příčinou takového chování můžou být nejistota v rodině, autoritářské chování ze strany rodičů nebo jejich nezáměr o potíže dítěte. Pro období puberty je charakteristické emoční ladění projevující se především v sociálních vztazích. Sociální vztahy si dítě vytváří k vrstevníkům, a naopak k rodičům je stále prohlubuje. Zmenšující se citové pouto s rodiči má za následek vznik pevnějších přátelství. Užší vztah v okruhu přátel nebo také pouze s jedním přítelem je velice důležitý v době zvýšené nejistoty o své osobní roli. Říci druhé osobě, jaký je problém nebo prodiskutovat s ní nejchoulostivější otázky, je v období puberty obzvláště důležité. Vztahy mezi chlapci a děvčaty začínají být bližší, mizí z nich vzájemná izolovanost. Rostoucí zájem o druhé pohlaví bývá často nejistý a trapný. Proto jedinci, jenž se odhodlají a jako první překonají „tabu orientace na druhé pohlaví“ bývají terčem pošklebků ze strany vrstevníků, kteří tím skrývají v řadě případů závist. Typické jsou vztahy na dálku, kdy mezi sebou partneři spíše jen koketují nebo si posílají tajné zprávy. U pubescentů dochází k prvnímu zamilování s erotickým charakterem. Děti se v tomto období snaží ujistit o své ceně a přitažlivosti. Chlapci dávají na obdiv svou sílu a odvalu, dívky naopak krásu či oblíbenost. Konec puberty doprovází skutečné vztahy mezi pohlavími, které jsou i přes svou nestálost a proměnlivost silně prožívané. Potřeba nezávislosti, která se projevuje sklonem k samostatnému rozhodování, má významný vliv na sociální vývoj. Identitu osob v období puberty podporují utvářet různé sociální role, které dospívající přijímá. Při komunikaci nebo řešení různých situací s dospělými jedinci je požadována ze strany dítěte v pubertě rovnoprávnost (Plevová, 2013).

2.2.4 Období adolescence

Dítě se připravuje na dospělost v období adolescence, které je považováno po prepubertě a pubertě za třetí fázi dospívání. Věkové ohraničení tohoto období je od 15 let do přibližně 20 až 22 let. V současné době mladiství dospívají později, díky prodloužení tzv. sociálního dospívání. Dítě má i ve věku kolem 20 let možnost oddálit své plnohodnotné osamostatnění a zůstává tak závislé na svých rodičích. Oddálení plnohodnotného osamostatnění není typické pro méně vyspělé země, kde dospívající přejde do dospělosti po dovršení pohlavní zralosti (Plevová, 2013).

Macek (2003) dělí období adolescence do třech fází na časnou, střední a pozdní. Během časné fáze se dítě musí adaptovat na nové prostředí a role, což je většinou spojené s kognitivními a emocionálními změnami. Změny v chování souvisí s novým prostředím, které může představovat střední škola, na kterou adolescent v tomto období přechází. Následuje fáze střední, během které dochází ke kvalitativním změnám v okruhu vztahů, a to především se svými vrstevníky (přátelství, erotické vztahy). Adolescenti dále mění vztah k autoritám a k sobě samému, začínají přijímat důsledky za svá rozhodnutí a využívají čas pro experimentování a hledání. Poslední fází je pozdní adolescence, během níž si dospívající jedinec uvědomuje svůj přechod k dospělosti. Větší význam se přikládá očekáváním adolescentů a osobním vyhlídkám do budoucna (Macek, 2003).

2.3 Softball ve výuce na základních a středních školách

2.3.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) reprezentují společně s národním programem vzdělávání (dále jen NPV) státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů, které si kladou za úkol určit závazné rámce pro vzdělávání předškolní, základní a střední, což jsou jednotlivé etapy vzdělávání. Jedná se o veřejné dokumenty, které jsou volně přístupné nejen pro pedagogickou, ale také nepedagogickou veřejnost (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, [MŠMT], 2021). Národní program vzdělávání určuje prvotní vzdělávání jako celku a rámcové vzdělávací programy se zaměřují na více zmíněné jednotlivé etapy vzdělávání, které vymezují důležité rámce (Hrabinec et al., 2017).

Rámcový vzdělávací program vymezuje vzdělávací obsah do několika oblastí. Každá vzdělávací oblast zahrnuje jeden a více vzdělávacích oborů, které si jsou obsahově podobné. Významnou roli při vymezení vzdělávacích oblastí hraje typ nebo etapa vzdělání. Jiné oblasti v rámci RVP mají základní a střední školy. U středních škol je za potřebí rozlišovat, jestli se jedná

o gymnázium nebo odborné učiliště. Tělesnou výchovu řadíme do vzdělávací oblasti nazvané Člověk a zdraví, do které patří společně s Výchovou ke zdraví (MŠMT, 2021).

2.3.2 Školní vzdělávací program

Oproti rámcovým vzdělávacím programům představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP) školní úroveň vzdělávání. Podle těchto programů se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP si vytváří každá škola sama, musí však při jeho tvorbě přihlížet k zásadám stanoveným v příslušném rámcovém vzdělávacím programu (MŠMT, 2021). Rovněž se k nim může dostat naprosto kdokoli, protože se jedná o veřejné dokumenty. Školy mají možnost kromě tvorby ŠVP dle své individuální potřeby ŠVP také upravovat. Pro tuto možnost je vhodné využít dostupnou metodickou příručku (Hrabinec et al., 2017).

2.3.3 Tělesná výchova

Tělesná výchova je nenahraditelnou složkou obecné výchovy, lidské kultury i vyučovacím předmětem ve škole především pro své pozitivní účinky. Napomáhá k harmonizaci, komplexnosti a ve školských zařízeních je považována za kompenzační protiváhu k výchově rozumové, estetické, pracovní a mravní (Fialová & Rychtecký, 2002).

Vilímová (2009, 12) pod pojmem tělesná výchova rozumí „cílevědomou výchovnou a vzdělávací činnost působící na tělesný a pohybový vývoj člověka, upevňováním jeho zdraví, zvyšování tělesné zdatnosti a pohybové výkonnosti, na získání základního teoretického a praktického tělovýchovného vzdělání, na utváření trvalého vztahu člověka k pohybové aktivitě.“

V českých dokumentech jsou hlavní cíle tělesné výchovy popsány společně s cíli oboru Výchova ke zdraví pro celou vzdělávací oblast Člověk a zdraví. Cílem tělesné výchovy jako součásti komplexnější výchovy ke zdraví žáků je seznámit děti s jejich vlastními pohybovými preferencemi a schopnostmi a také s důsledky různých druhů pohybové aktivity na jejich fyzickou zdatnost, sociální pohodu a duševní zdraví. Hlavním cílem vyučujících tělesné výchovy by mělo být získání zájmu žáků o sportovní aktivity a vytvoření potřeby pravidelného aktivního pohybu (Fialová et al., 2014).

Učitelé mohou přistupovat inovativně k organizačním formám, které charakterizují vnější uspořádání organizačních a didaktických podmínek vyučování. V tělesné výchově se uplatňují organizační formy, které lze rozdělit na povinné, nepovinné, zájmové a doplňkové. Do povinných organizačních forem řadíme vyučovací jednotku tělesné výchovy, kterou by měli mít žáci minimálně dvakrát za týden v rozsahu 45 minut. Mezi další povinné formy patří plavecké a lyžařské výcviky, sportovní kurzy, výchova v přírodě a zdravotní tělesná výchova jenž je určena

pro zdravotně oslabené žáky. Obsahem nepovinné organizační formy jsou sporty a jiné pohybové aktivity hodící se danému věku žáka. Jejich časová dotace bývá ve většině případů 2 hodiny týdně. Ke kompenzaci jednostranné zátěže, obnově soustředěné pozornosti a regeneraci duševních sil slouží doplňkové organizační formy, které představují například cvičení v hodinách jiných předmětů. Mezi zájmové organizační formy řadíme soutěže, kroužky, výlety, zájezdy a další (Fialová et al., 2014).

2.3.4 Sportovní hry ve školní tělesné výchově

Dle Klimtové et al. (1992) vyučování sportovních her na 2. stupni základní školy probíhá v podmínkách, pro které jsou charakteristické níže zmíněné okolnosti, které ovlivňují do značné míry úroveň výuky a tím i plnění osnovami stanovených cílů.

- Každý ze žáků má rozdílnou výkonnost.
- Vyučovací jednotka probíhá s velkým počtem dětí, které často dávají najevo svůj nezájem ke sportovním hrám.
- Řada škol se potýká s nevyhovujícím materiálním vybavením.
- Učitel nemá vždy přesné vědomosti o všech sportovních hrách zařazených v osnovách.

Nejdůležitější součástí vyučovacího procesu je nácviková vyučovací jednotka. Učivo v hodině tělesné výchovy má být žákům předkládáno vhodně didakticky a organizace cvičení by se neměla příliš měnit v průběhu nácviku. Důležité je rovněž zachovat tradiční skladbu hodiny, tj. část úvodní, průpravnou, hlavní a závěrečnou (Klimtová et al., 1992).

Herní vyučovací jednotka poskytuje učiteli možnost k průběžnému hodnocení výkonů jeho žáků a případné korekci ve vybraném učivu nebo učebních postupech. Při organizaci hodiny tělesné výchovy je důležitým úkolem vyučujícího předem určit družstva ve třídě. Dále určit způsob, jak se budou vzájemně utkávat. Podstatné je také rozhodnutí o tom, jakým způsobem budou jednotlivá utkání hodnocena (Klimtová et al., 1992). Sportovní družstva lze vnímat jako malé sociální skupiny pro které je typické, že si před utkáním stanovují základní cíle. Nejčastěji je tímto cílem zvítězit ve vzájemném utkání nad soupeřem. Ve sportovních hrách se doporučuje sestavit družstva tak, že při jejich vzájemném utkání bude síla obou týmů stejná nebo alespoň podobně velká. Díky tomu nebude narušena podmínka rovnováhy sil, zároveň by měl být požadavek dosažitelnosti cíle stejně velký pro obě družstva (Dobry, 1977). Doba trvání jednotlivých utkání je omezena délkou vyučovací hodiny a zároveň počtem zúčastněných družstev. Čas určený pro hru při vyučovací hodině je stanoven na 30 minut z nichž je vlastní hře

věnováno 24 minut při účasti 4 nebo 6 družstev. Zbývající čas připadá na střídání družstev po skončení utkání a na změny při dalším zaměstnání žáků. Pokud při hodině tělesné výchovy nastane situace, že jsou někteří žáci v roli diváků, tak je dle Klimtové et al. (1992), doporučeno děti zaměstnat následujícími způsoby:

- Během úvodních dvou hodin dostanou žáci v roli diváků za úkol pozorovat hrající družstva s cílem pochopit pravidla sportovní hry a proniknout do jejich základů.
- Další vyučovací jednotky je doporučeno nechat žáky psát jednoduchý zápis, do kterého budou zaznamenávat například počet outů nebo získané body. Při sportech, které jsou omezené časem, mají žáci za úkol pracovat se stopkami.
- Mezi další možnosti zaměstnání žáků v roli diváků Klimtová et al. (1992) řadí zaznamenávání jednoduchých charakteristik tzn. počet dobrých odpalů nebo přesných přihrávek u předem přidělených spolužáků.

Každé vzájemné změření sil mezi družstvy začíná a končí nástupem spojeným s pozdravem. Herní vyučovací jednotka je zakončená vyhlášením celkových výsledků (Klimtová et al., 1992).

Posledním typem vyučující jednotky je kontrolní vyučovací jednotka, jejímž obsahem je ověření úrovně herních činností jednotlivce, které jsou předepsané osnovami (Klimtová et al., 1992).

O vzájemném poměru mezi nácvičnou a herní vyučovací jednotkou, což jsou zároveň dva základní typy vyučovacích jednotek, rozhodují dle Klimtové et al. (1992) především:

- Prostorové podmínky pro hru. V lepších podmínkách lze realizovat více utkání, naopak ve špatných podmínkách se dává přednost nácviku před utkáními, které se konají formou průpravných soutěživých her.
- Rozhodující je rovněž výkonnostní úroveň žáků. Pokud se jedná o výkonnostně silnější kolektiv, tak se doporučuje ve vyučovacích jednotkách věnovat pozornost častěji utkání.
- Na závěr autorka uvádí rozdíly mezi chlapci a dívky. Zástupkyně něžného pohlaví dávají častěji přednost nácviku, oproti tomu chlapci raději upřednostňují utkání.

2.3.5 Sportovní hry a jejich dělení

Podle Bělky et al. (2021, 8) je sportovní hra „soutěživá činnost dvou a více soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně mezinárodně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu.“

Současná doba je ve znamení dominantního postavení sportovních her na celém světě. Existuje celá řada profesionálních sportovních soutěží, které se těší velké popularitě. Sportovní utkání navštěvují davy příznivců. Oblíbenost sportovních her není v současnosti pouze u dospělých osob, ale také u dětí při hodinách tělesné výchovy (Nykodým et al., 2006).

Hry se dají rozdělit do několika skupin podle různých kritérií. Bělka et al. (2021) dělí sportovní hry podle několika hledisek. Pro první způsob rozdělení je podstatný počet hráčů, kteří se zapojí do hry v týmu každého soupeře. Pokud proti sobě stojí jen dva hráči, jako například ve single stolním tenise, tak se jedná o individuální sportovní hry. Jakmile se při hře za jeden tým objeví dva hráči, jako tomu je u tenisové čtyřhry, tak mluvíme o párové sportovní hře. Posledním typem je kolektivní sportovní hra, při které tvoří jedno družstvo při utkání více než dvěma hráči, např. lední hokej, fotbal. Dále lze sportovní hry rozdělit podle jejich podstaty neboli způsobu získávání bodů, způsobu vymezení trvání utkání a herní úkoly při ovládní společného předmětu. Bělka et al. (2021) dělí sportovní hry tímto způsobem na brankové (např. hokejbal), síťové (např. nohejbal), pálkovací (např. softball) a terčového typu (např. pétanque). Posledním rozdělením, které uvádí Bělka et al. (2021), je podle způsobu souboje o míč. Prvním druhem je invazní sportovní hra, pro kterou je typický souboj o společný předmět současně (např. házená, kinball). Naproti tomu u neinvazivních sportovních her je souboj střídavě. Příkladem těchto sportů jsou tenis a volejbal.

2.3.6 Netradiční sportovní hry

Ve školní tělesné výchově se dle rámcového vzdělávacího programu předpokládají výstupy spojené se sportovními hrami, a to i těmi netradičními. Dle Hrabince et al. (2017) patří mezi netradiční sportovní hry také softball nebo kriket. Nejstarší pálkovací hra (Süss, 2003) je v současnosti druhým divácky nejsledovanějším sportem na světě hned po fenoménu jménem fotbal (Sportytell, n.d.). Kriket patří ke sportovním aktivitám pro obyvatele České republiky zcela neznámým nebo v lepším případě stojí na pokraji obecného povědomí či zájmu. Oproti tomu v jiných státech, jako jsou například Austrálie nebo Indie, patří k nejpoblárnějším sportovním aktivitám. Jelikož není klasifikace této oblasti sportovních her jasně určena, tak můžeme netradiční sportovní hry rozdělit podle nejrůznějších kritérií (Hrabinec et al., 2017). Rozdělení netradičních sportovních her je dle Růžičky (2013) do třech níže uvedených skupin:

- netradiční sportovní hry kontaktní (rugby, beach handbal, český lakros),
- netradiční sportovní hry síťové (ringo, nohejbal, badminton),
- netradiční sportovní hry pálkovací (kriket, softball, kriket).

Uvedené příklady netradičních sportovních her jsou považovány za netradiční na území České republiky. Rozdílné postavení mohou mít tyto sporty v jiných světových územích.

2.3.7 Rozvoj pohybových schopností při softballu

Softball si klade nároky na zvládnutí několika pohybových dovedností, mezi které dle Ondřeje et al. (1990) řadíme házení, chytání míče, nadhazování a odpalování. Při hře rozvíjíme také několik pohybových schopností, mezi kterými dominuje zejména rychlost, ale také síla a obratnost.

Rychlost ovlivňuje sportovní výkon při celé řadě různorodých sportů. Lehnert et al., (2010) uvádí, že vlastní pohybová činnost je prováděna s maximální úsilím po dobu do patnácti sekund, bez překonávání odporu, respektive s odporem do 20 % maxima. Pokud nastane větší odpor, tak se stává dominantní rychlá síla. Rychlost charakterizoval Lehnert et al. (2010, s. 52) jako „schopnost zahájit a provést pohyb v co možná nejkratším čase nebo jako vnitřní předpoklady provedení jakéhokoli pohybu vysokou až maximální rychlostí.“

Lehnert et al. (2010) charakterizují sílu jako „schopnost překonávat, udržovat nebo brzdit odpor svalovou kontrakcí při dynamickém nebo statickém režimu svalové činnosti“ (s. 18). V závislosti na délce a napětí svalu může kontrakce probíhat různými způsoby. Většinou se rozlišují dva typy kontrakce, dynamická a statická. Při dynamické svalové kontrakci se sval prodlužuje nebo zkracuje. Dále rozlišujeme dynamickou reakci na koncentrickou, excentrickou, plyometrickou a izokinetickou. Druhým typem kontrakce je statická neboli izometrická, jenž „se projevuje zvýšením napětí svalových elementů při konstantní délce svalu“ (Lehnert et al., 2010, s. 19).

Koordinační schopnosti, které se v minulosti označovaly také jako obratnostní schopnosti, respektive obratnost, jsou blízce spjaté s dovednostmi. Informace o příjmu, zpracování a uchování informací. Koordinačními schopnostmi se dle Lehnerta et al., (2014) rozumí schopnost rychle a efektivně koordinovat pohyby, přizpůsobovat je měnícím se okolnostem, provádět složité motorické úkoly a učit se novým pohybům. Při většině pohybových aktivit, které kladou vysoké nároky na řídicí činnost nervového systému, se uplatňují koordinační schopnosti. Ty však mohou fungovat pouze společně s kondičními schopnostmi. Přestože různé sporty kladou na koordinační schopnosti různé nároky, úspěšný sportovní výkon vždy vyžaduje více koordinačních schopností.

2.3.8 Průpravná cvičení a hry v softballu

Průpravné hry slouží pro zdokonalování celé řady pohybových dovedností a schopností, jenž v sobě softball ukrývá. Další důvody jsou spojené s okamžitou motorickou reakcí. Hráč musí rychle realizovat své myšlenkové pochody při řešení vzniklé herní situace (Ondřej et al., 1990).

Při výběru správných průpravných her by se měl vyučující řídit důležitými zásadami. Dle Klimta (1975) není vhodné naučit žáky velké množství průpravných her, ale mnohem účinnější je zvolit dvě až tři hry odpovídající výkonnosti a věku hráčů a tyto hry poté vyzkoušet ve výuce. Důležitou součástí při realizaci průpravných cvičení je dbát na správnou techniku při provádění všech prvků a dodržování předem určených pravidel.

Pro hraní průpravných softballových her lze využít nejen venkovní hřiště, ale také tělocvičnu. Pro rozvoj dovedností v tělocvičně je zapotřebí upravit vybavení podle hracího prostoru. Ke hře v tělocvičně lépe poslouží měkké nebo tenisové míče, abychom předešli případným zraněním a rozbitým oknům. Při výběru pořadí průpravných her by měl vyučující zvolit nejprve jednodušší hry, které upevňují základní dovednosti a následně by měl postupovat k více složitým. V praxi to vypadá tak, že nejprve žák provádí jednotlivá cvičení sám. Příkladem je vyhazování míče nad sebe a následné chytání. Až poté se zařazují cvičení zaměřená na spolupráci ve dvojicích a týmech. Vrcholem veškerého snažení při průpravných hrách je samotná hra (Klimt, 1975).

Nácvik hodů spodním obloukem lze dle Süsse et al. (2016) vyzkoušet za pomoci průpravného cvičení ve trojici. Cílem této aktivity je naučit a procvičit přihrávku spodním obloukem do odlišného směru, než byl směr chycené přihrávky či odpalu. Cvičení se provádí ve trojicích. Hráči jsou rozmístěni na vrcholy pomyslného rovnostranného trojúhelníku ve vzdálenosti tři až pět metrů od sebe. První hráč má za úkol kutálet míč po zemi na svého kolegu, který míč ze země zvedá a přihrávkou spodním obloukem ho posílá na dalšího spoluhráče po směru. Ten míč chytí a po zemi ho posílá na hráče, který hru začínal. Tímto způsobem si všichni účastníci vyzkouší střídavě každou roli (Süss et al. 2016).

Hra s názvem „O počet přihrávek“ je zaměřena na zlepšení přihrávek a zároveň na jejich zpracování v rychlosti. Pravidla jsou velice jednoduchá. Hru hraje libovolný počet týmů složených vždy do dvojic, tudíž je potřeba sudý počet hráčů. Hrací prostor a vybavení není příliš omezeno. Pro hru stačí jen rovná plocha a rukavice s jedním míčem pro každou dvojici. Členové každého z týmů stojí proti sobě ve vzdálenosti 8 až 18 metrů. Vzdálenost se může měnit v závislosti na věku, nebo sportovní vyspělosti osob. Na písknutí nebo slovní pokyn si dvojice mezi sebou snaží co nejrychleji přihrávat. Zvítězí tým, jehož členové si mezi sebou vymění míč za předem stanovenou dobu vícekrát než ostatní (Ondřej et al., 1990).

Dalším způsobem, jak jednoduše procvičit házení a chytání, jsou přihrávky v jednoduchých formách proti sobě. Hráči si přihrávají na různou vzdálenost, a to nejen vzduchem, ale využívají k tomu také přihrávky o zem. Při hře softballu nastává velice často situace, že polář musí chytit míč ze země ať už po odpalu nebo nepřesné nahrávce od spoluhráče. Přihrávky lze realizovat v různém postavení mezi metami. Hráči se tím učí přihrát na určité místo k metě (Ondřej et al., 1987).

Hra vyřazování z kruhu je cvičení pro pět až osm hráčů se zaměřením na trénink reakce a chytání. Hráči si stoupnou s nasazenými rukavicemi do kruhu. Uprostřed kruhu je vyučující, trenér nebo jeden ze žáků, který nepravidelně hází míče na jednotlivé účastníky hry seřazené v kruhu. Úkolem všech na obvodu kruhu je správně chytit míč, který je na ně hozen z rukou trenéra a poslat ho přesnou přihrávkou zpět na trenéra. Pokud se hráči nepodaří míč chytit, tak pro něj hra končí. Vítězem se stává ten hráč, kterému během celé doby nespádl míč ani jednou na zem (Süss et al., 2016).

Nejlepším způsobem pro nácvik odpalu je využití stativu, jehož hlavní funkcí je umožnit hráčům odpal stojícího míče. Výběr průpravných cvičení zaměřených na odpal je velice omezený, přesto s žáky lze vyzkoušet soutěž o to, kdo odpálí míč nejdál. Činností si klade za cíl naučit hráče odpalovat velmi intenzivním švihem za pomoci stativu. Hráči se postupně střídají v odpalování míčů směrem do hřiště. Po každém odpalu je v místě dopadu míče umístěna značka. Vítězem se stává ten, kdo odpálí míč nejdále z předem domluveného počtu pokusů (Süss et al., 2016).

Dle Klimta (1975) můžeme většinu průpravných her do jisté míry obměnit, například upravením vzdáleností a postavením met, upravením pravidel, a to v tělocvičně i na venkovním hřišti. Süss et al. (2016) tvrdí, že při nácviku pálkovacích her u dětí, je dobré situační podmínky zjednodušit. Někteří hráči totiž mohou mít na úvod problémy s pochopením různých pravidel softballu. Pro ulehčení řady průpravných her se doporučuje pálit ze stativu, nebo snížit počet met. Mezi jedny z nejvíce rozšířených průpravných her řadíme Bee ball, Over The Line a Tee ball, které jsou mj. často zařazovány do školních soutěží.

2.3.9 Bezpečnost při výuce softballu

Dle Ondřeje et al. (1987) je při hře softballu důležité důsledně dodržovat bezpečné odkládání pálky po odpalu. Pálkař by měl po každém úspěšném odpalu pátku odhodit do zámezí, nikoli do vnitřního pole hřiště, kde se nacházejí poláři. Každé odhození pálky do vnitřního pole softballového hřiště by mělo být potrestáno vyřazením pálkaře ze hry, což znamená jeden out pro útočící tým. Většimu nebezpečí ze zranění způsobených pátkou čelí zadáci, kteří by na sobě měli mít masku, pokud to vybavení školy umožňuje.

Mezi časté příčiny zranění patří také srážka mezi běžcem a polařem. Je velice důležité, aby polaři nebránili svými těly útočícím hráčům v průběhu mezi metami. Nejen při zahájení hry, ale také v jejím průběhu, je žádoucí vést polaře k tomu, aby se po každém chycení míče rychle rozhlédli a zabránili tak případné srážce s běžcem (Ondřej et al., 1987).

Zvýšené pozornosti by měli dbát členové útočícího týmu, kteří nejsou zrovna na pálce a stojí mimo hřiště. To však nutně neznamená, že jejich směrem nemůže letět například míč po špatné nahrávce. Soustředění na hru by měli být především všichni polaři ať už ve vnějším nebo vnitřním poli. Před tím, než nadhazovač nadhodí míč, tak by všichni hráči měli dávat pozor a následně sledovat, kam míč po odpalu poletí (Little, 1965).

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Cílem bakalářské práce je analyzovat současný stav výuky softballu pomocí anketního šetření realizovaného na vybraných středních školách a druhých stupních základních škol ve městě Chrudim.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Sestavit anketu a provést anketní šetření na vybraných základních a středních školách v Chrudimi.
- 2) Analyzovat aktuální stav výuky softballu na druhých stupních základních škol a středních školách v Chrudimi za pomoci zpracovaných dat – zjištění osobních názorů a informací od jednotlivých respondentů.
- 3) Přispět ke zkvalitnění výuky softballu na vybraných školách za pomoci diskuse s vyučujícími tělesné výchovy nad získanými výsledky.

3.3 Výzkumné otázky

- 1) Setkávají se žáci s hrou softball při výuce tělesné výchovy a vědí, co to softball je?
- 2) Jak dobře znají žáci pravidla softballu?
- 3) Jaký názor mají žáci na zařazování softballu do výuky tělesné výchovy?
- 4) Zařazují vyučující tělesné výchovy softball do výuky a jak často?
- 5) Disponují vybrané základní a střední školy v Chrudimi vhodným vybavením a dostatečnými prostory pro hru softballu?
- 6) Zaměřují se vyučující tělesné výchovy na herní činnosti jednotlivce a jak je žáci zvládají?
- 7) Pokud vyučující tělesné výchovy nezařazuje softball do své výuky, jaký pro to má důvod?

4 METODIKA

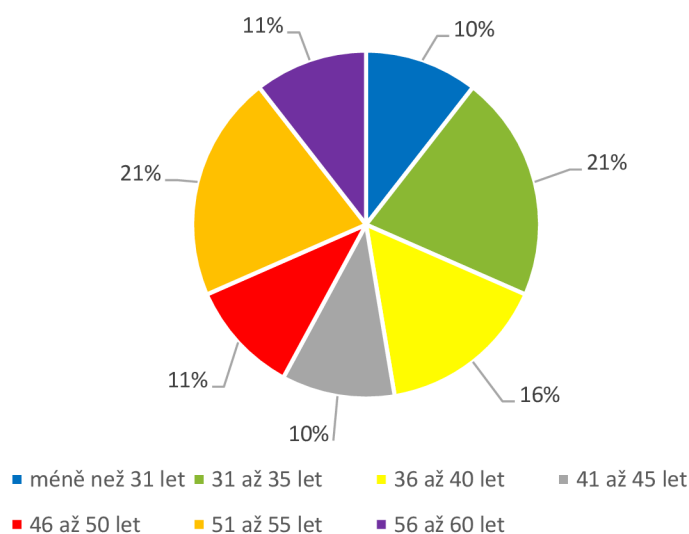
4.1 Výzkumný soubor

Základní soubor pro výzkum představují žáci a učitelé tělesné výchovy na základních a středních školách ve městě Chrudim. Anketní šetření bylo realizováno na přelomu kalendářního roku 2022/2023 v zimních měsících prosinci a lednu. Všem respondentům byl představen účel šetření a předány informace o následném zpracování dat, především co se týká anonymity. Výzkumné šetření bylo schváleno Etickou komisí FTK UP v Olomouci dne 9.11.2022 pod jednacím číslem 79/2022 (Příloha 1).

Výzkumný soubor tvoří celkem 279 osob. Z celkového počtu respondentů je 260 účastníků anketního šetření žákem nebo žákyní na základní či střední škole. Zbýlých 19 osob jsou vyučující tělesné výchovy. Anketní otázky byly přednostně v případě základních škol určeny žákům osmých a v případě středních škol třetím a čtvrtým ročníkům. Důvodem je především to, že nižší ročníky středních škol, respektive druhých stupňů základních škol, nemají za sebou ještě tolik hodin tělesné výchovy na rozdíl od jejich starších spolužáků. Dalo by se tedy říci, že je u nich menší pravděpodobnost, že se na škole setkali se softballem. Tuto skutečnost navíc umocňuje nedávno proběhlá pandemie covid-19, která v mnoha případech zamezovala realizovat řádné vyučovací hodiny tělesné výchovy. Věk mladistvých respondentů se pohybuje v rozmezí 13 až 20 let. Průměrný věk zúčastněných vyučujících tělesné výchovy je 46 až 50 let. Zároveň se podařilo získat odpovědi od široké věkové škály respondentů (Obrázek 5).

Obrázek 5

Věk respondentů vyučujících tělesnou výchovu

Z celkového počtu 19 vyučujících tělesné výchovy působí na základní škole 10 učitelů či učitelek, zbylých 9 učí na škole střední. Stejným poměrem je v šetření zastoupeno i pohlaví. Anketu vyplnilo 10 mužů a 9 žen. Z řad žáků se zúčastnilo šetření 133 chlapců a 127 dívek.

Anketní šetření bylo realizováno na 5 středních školách, 4 základních školách a jednom nižším gymnáziu, které pro účely šetření řadíme k základním školám. Dohromady bylo osloveno 7 středních škol a 6 základních škol, včetně nižšího gymnázia. Celkem se na vyplňování anket podílelo 75 % z oslovených škol.

4.2 Metody sběru dat

Pro potřeby bakalářské práce jsem zvolil písemné dotazování ve formě ankety. To přineslo celou řadu výhod. Například jejich 100% návratnost nebo možnost respondentů zeptat se na nejasnosti, které vzešly při vyplňování. Ankety byly rozdány po domluvě s řediteli dané školy a jednotlivými vyučujícími na začátku jejich vyučovací hodiny. Učitelům předmětu tělesná výchova následně po individuální domluvě. Vyplnění zabralo respondentům přibližně pět minut.

První část ankety zjišťovala obecné informace o dotazovaných osobách. Za pomoci těchto dat se podařilo získat respondentovo pohlaví, věk a informaci o tom, jestli působí na základní nebo střední škole. Druhá část anketního šetření je více zaměřena na softball. Konkrétně na znalosti respondentů o této sportovní hře, jejich vlastní zkušenosti nejen při hodinách tělesné výchovy a také na osobní názory například na vybavení školy nebo oblibu softballu.

Otázky jsou uzavřené až na dvě výjimky. Otázky číslo 2 u obou anket jsou otevřené a kladou si za úkol zjistit, na které škole respondent studuje, respektive pracuje. Anketa určená žákům i učitelům v sobě zároveň skrývá navíc jednu otázku, která je polouzavřená.

4.3 Statistické zpracování dat

Pro zpracování statistických dat bylo využito služeb softwarového programu Microsoft Office Excel 2016, do kterého byly ručně přepsány odpovědi z jednotlivých anketních šetření. Data byla následně zpracována za pomoci deskriptivní statistiky (absolutní četnost, procentuální vyjádření hodnot a aritmetický průměr). Pro lepší pochopení získaných výsledků byly vytvořeny koláčové grafy.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

Anketní šetření je rozděleno na anketu pro vyučující tělesné výchovy a na anketu žáky. Proto jsou v této kapitole řešeny výsledky obou anket zvlášť.

5.1 Anketní šetření určené pro žáky

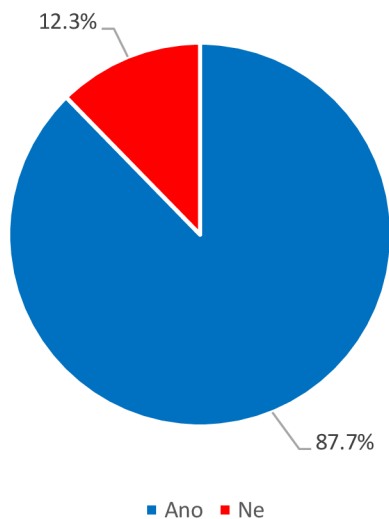
Otázka č. 4: Víte, co to je softball?

Graf na Obrázku 6 zobrazuje procentuální zastoupení žáků, kteří vědí, co to je softball. Anketního šetření pro žáky se zúčastnilo dohromady 260 respondentů a celkem 32 z nich vůbec neví, co to je softball. Skupinku žáků, kteří nevědí, co to je softball, tvoří především žáci druhých stupňů základních škol. Zbýlých 228 respondentů se s pojmem softball již setkali ať už při výuce tělesné výchovy nebo na letním táboře a tak dále.

Se zmiňovanou skupinkou 228 respondentů jsem pracoval v anketě i nadále. Ostatní osoby, které nevědí, co to je softball, anketní šetření již dále vyplňovat nemuseli. Bylo by totiž zbytečné klást otázky někomu, kdo neví, co softball je.

Obrázek 6

Znalost softballu z pohledu žáků

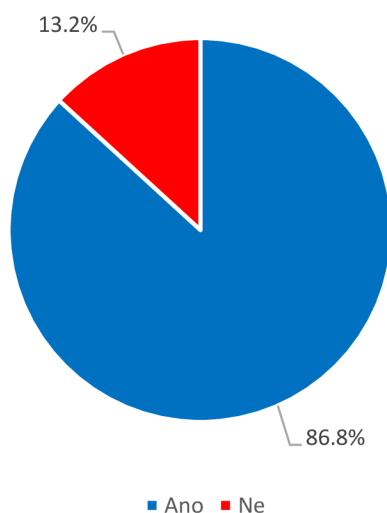

Otázka č. 5: Setkal/a jste se někdy s hrou softball při školní výuce na vaší současné škole (běžná hodina tělesné výchovy nebo sportovní kurz)?

Podle odpovědí na otázku č. 5 je zřejmé, že se většina oslovených žáků se se softballem na základních a středních školách v Chrudimi setkává. Možnost „Ne“ zvolilo oproti tomu pouhých 30 respondentů z pěti různých škol (Obrázek 7). K nim bychom měli správně přičíst také několik respondentů, kteří na předcházející otázku odpověděli, že nevědí, co softball je. Zřejmé je, že na jednotlivých školách není softball zařazován do výuky všemi vyučujícími tělesné výchovy, ale pouze částí z nich.

Obrázek 7

Zkušenosti žáků se sportovní hrou softball v hodinách tělesné výchovy

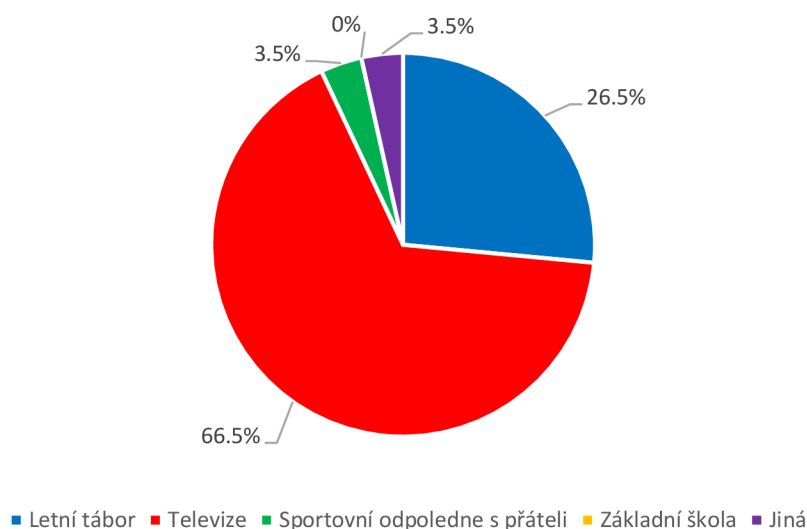
Otázka č. 6: Při jaké příležitosti jste se se softballem setkal/a? (možnost vybrat více odpovědí)

Zajímalo mě, jak se žáci, kteří se nedostali do kontaktu se softballem na své současné škole, s tímto pálkovacím sportem seznámili, respektive kde s ním přišli do kontaktu. Nejčastější odpovědí byla „televize“, ke které se přiklání 66,5 % z oslovených respondentů. Tato odpověď jen odráží trend moderní doby, kdy nejen děti čerpají nespočetné množství informací z internetu a médií. Respondenti se také z velké části (26,5 % odpovědí) do kontaktu se softballem dostali na letním táboře, kde bývá softball často využíván jako doplňková aktivita na zkrácení volného času. Jeden respondent se vyjádřil, že se se softballem setkal při trávení sportovního odpoledne s přáteli. Stejně tak jeden z respondentů zvolil možnost „jiná“, ve které se vyjádřil, že se s touto pálkovací hrou setkal na fotbalovém soustředění. Pro žáky středních škol, kteří si při výuce tělesné výchovy na současné škole softball nevyzkouší, ačkoliv ho například při výuce na základní

škole hráli, bylo možné využít odpověď „základní škola.“ Avšak ani jeden z odpovídajících žáků tuto možnost nevyužil. Odpovědi na otázku č. 6 jsou graficky zpracované na Obrázku 8.

Obrázek 8

Příležitosti k seznámení se se softballem mimo současné školy

Otázka č. 7: Přál/a byste si zařadit softball do školní výuky?

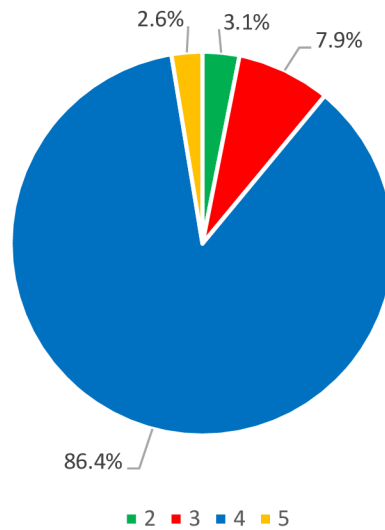
Chlapci a dívky, kteří nehrají softball v rámci tělesné výchovy na své škole, se vyjádřili v otázce číslo 7 k možnosti zařazení tohoto sportu do výuky. Celkem 60 % z dotazovaných žáků by uvítalo, kdyby se softball stal náplní některé z hodin tělesné výchovy. Oproti tomu 40 % respondentů uvedlo, že by softball do hodin tělesné výchovy nezaváděli.

Otázka č. 8: Kolik met musí hráč oběhnout, aby získal bod pro svůj tým?

Při prověřování znalostí pravidel, jsem se nejprve žáků ptal na otázku, jestli vědí, kolik met musí hráč v softballe oběhnout, aby získal bod pro svůj tým. Správnou odpověď uvedlo 197 respondentů (Obrázek 9). Kromě většiny správných odpovědí označilo téměř 8 % (18 žáků) špatnou odpověď, že hráči musí oběhnout pouze 3 mety. Respondenti v těchto případech mohli zapomenout započítat domácí metu, kterou běžec probíhá jako poslední. O poznání méně respondentů označilo odpověď „5“ a „2“, což byly rovněž špatné odpovědi.

Obrázek 9

Počet potřebných oběhnutých met pro získání bodu v softballe dle žáků

Otázka č. 9: Mohou hrát ženy softball?

Druhá otázka prověřující znalost pravidel softballu u žáků chrudimských základních a středních škol zjišťovala, jak je to s ženami a softballem. Správnou odpověď, tedy že softball mohou hrát také ženy, uvedlo celkem 92,5 % respondentů (211 osob). Ze všech anketních otázek prověřujících znalost pravidel žáků, se v otázce č. 9 objevilo procentuálně nejvíce správných odpovědí. Špatnou odpověď zvolilo pouze 7,5 % respondentů (17 osob). Velké úspěšnosti při hledání správné odpovědi mohlo zajisté pomoci, že při vyučovacích hodinách tělesné výchovy dívky softball hrají.

Otázka č. 10: Pálkař je vyautovaný, pokud polař chytí míč v letu přímo do rukavice ještě předtím, než se dotkne země.

Na tvrzení týkající se vyautování útočících hráčů v softballe odpovídali respondenti potvrzením, nebo nesouhlasem s výše uvedeným výrokem. O tom, že je tvrzení v otázce č. 13 pravdivé, je správně přesvědčeno 81,6 % odpovídajících osob. Naopak špatnou odpověď „Nepravda“ zaznamenalo do anketního šetření 18,4 % respondentů.

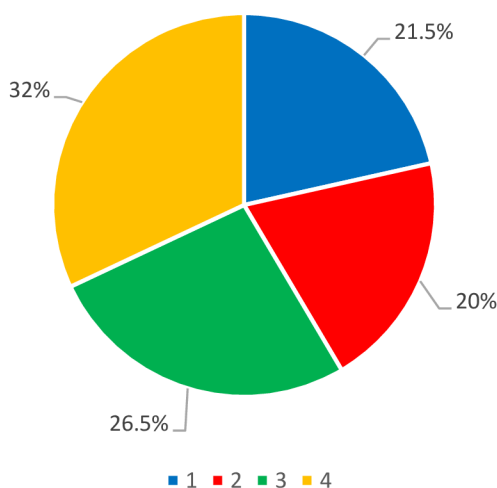
Otázka č. 11: Kolik bodů získá družstvo poté, co jeho pálkař oběhne najednou po úspěšném odpalu všechny mety, aniž by byl vyautovaný (tzv. homerun)?

Největší neshody mezi odpověďmi respondentů týkajících se pravidel softballu byly zaznamenány v otázce č. 11 a jsou graficky zpracovány na Obrázku 10. Správnou odpověď, tedy

že při tzv. homerunu získává družstvo na pálce pouze 1 bod, označilo 21,5 % respondentů. Nejčastěji se dotazovaní domnívali, že útočící družstvo při homerunu získá 4 body. Více než jedna čtvrtina respondentů si myslí, že družstvo za homerun získá v softballe 3 body. Podle zbylých 20 % respondentů je správná odpověď 2 body. V otázce č. 11 výjimečně převažovaly špatné odpovědi nad správnou odpovědí. Široká škála odpovědí může být ovlivněna z toho důvodu, že řada vyučujících tělesné výchovy si pravidla softballu lehce modifikuje. Za úspěšný, a především daleký odpal, který při hře softballu během školní výuky nastane pouze příležitostně, oceňuje vyučující úspěšného pálkaře více než jedním bodem.

Obrázek 10

Počet získaných bodů při tzv. homerunu podle názoru žáků chrudimských škol

Otázka č. 12: V softballe se nadhazuje _____ . (doplňte správnou odpověď)

Jedním ze zásadních rozdílů mezi softballem a baseballlem je způsob provedení nadhozu. Podle oficiálních softballových pravidel smí hráči nadhazovat pouze spodním obloukem. Stejného názoru je také 54,4 % (124 osob) z dotazovaných respondentů. Je velice pravděpodobné, že někteří respondenti si pletou softball s baseballlem, protože celkem 15,8 % odpovědí bylo „Vrchním obloukem.“ Třetí možností v anketním šetření bylo, že si nahazovači smí vybrat dle své preference, jakým způsobem budou nahazovat. Tuto možnost zvolila téměř třetina (29,8 %) dotazovaných osob a je rovněž špatná.

Otázka č. 14: Znáte softballový tým Pasos Pardubice?

Otázka číslo 14 si klade za cíl zjistit, jestli je v povědomí žáků jediný softballový klub v blízkém okolí města Chrudim. Více než 91 % respondentů (208 osob) softballový klub Pasos Pardubice vůbec nezná. Zbýlých 8,8 % dotazovaných osob tvrdí, že pardubický softballový klub znají. Při detailnější analýze odpovědí zjistíme, že z 20 osob znajících Pasos Pardubice jsou studenti středních škol zastoupeni z 80 % procent. Důvodem je zřejmě obecně známý fakt, že na střední školu do Chrudimi chodí několik desítek dětí z Pardubic, na rozdíl od základních škol, kde najdeme spíše žáky s trvalým bydlištěm mimo Pardubice. Procentuální zastoupení žáků, kteří znají Pasos Pardubice, je i tak velice nízké s přihlédnutím na to, že jsou Pardubice vzdáleny od Chrudimi pouhých 12 kilometrů. Výsledný graf v sobě odráží popularitu softballu v České republice, čímž zároveň potvrzuje to, že ho řadíme k netradičním sportům.

Otázka č. 14: Hrál/a jste někdy softball závodně?

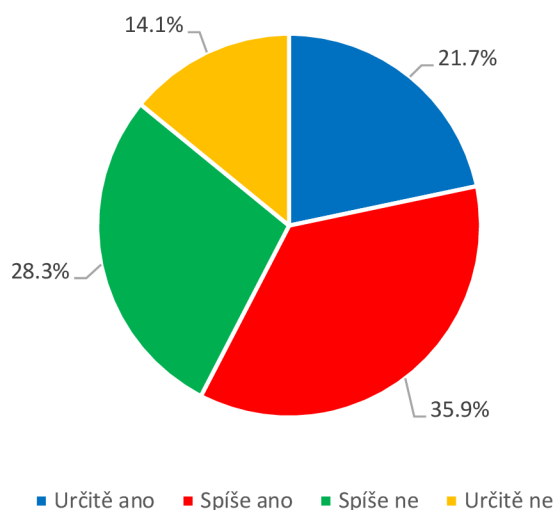
Mezi 228 dotazovanými žáky napříč středními školami a druhými stupni základních škol ve městě Chrudim hrál závodně softball v minulosti pouze jeden z respondentů. Do celkového počtu 227 respondentů, kteří softball závodně nikdy nehráli, lze přičíst také 32 chlapců a dívek, kteří se na začátku anketního šetření vyjádřili, že nevědí, co to softball je. Výsledné odpovědi hovoří zcela jasně o popularitě tohoto sportu v České republice, kdy například oproti sportovním fenoménům jako jsou lední hokej nebo fotbal, děti softball tolik neláká.

Otázka č. 15: Patří hra softballu mezi Vaše oblíbené aktivity při hodinách tělesné výchovy?

Žáci se při hodinách tělesné výchovy setkávají s celou řadou sportovních her a nejrůznějších pohybových aktivit. Co se týče softballu, tak platí známé pravidlo: „Co člověk, to názor.“ Nejčastějším názorem respondentů bylo, že softball patří spíše mezi oblíbené aktivity při hodinách tělesné výchovy. Celkem odpověď „Spíše ano“ zaznamenalo 71 respondentů. Hojně zastoupenou odpovědí bylo také „Spíše ne.“ Tuto možnost uvedlo při vyplňování anketního šetření 56 respondentů. Více než 21 % osob řadí určitě softball mezi oblíbené aktivity při tělesné výchově. Nejméně respondentů (14,1 %) zaškrtno odpověď, že softball určitě nepatří mezi jejich oblíbené aktivity při výuce (Obrázek 11).

Obrázek 11

Oblíbenost softballu při hodinách tělesné výchovy

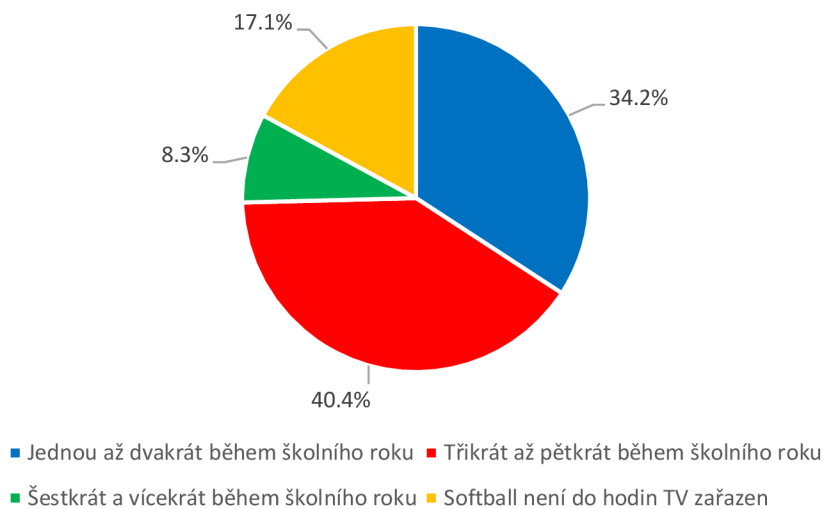

Otázka č. 16: Jak často hraje softball v hodinách tělesné výchovy?

Podobě jak u grafu na Obrázku 21 dopadlo grafické znázornění odpovědí respondentů na výše uvedenou otázku, jenž je vidět na Obrázku 12. V ní se místo vyučujících tělesné výchovy vyjadřovali žáci chrudimských základních a středních škol k tomu, jak často je do jejich hodin tělesné výchovy zařazován softball. Nejčastěji zastoupenou odpovědí, pro kterou se vyjádřilo 40,4 % respondentů, bylo třikrát až pětkrát během školního roku. O 6,2 % méně respondentů zvolilo možnost, že se na jejich škole hraje softball jednou až dvakrát během školního roku. Největší neshoda mezi vyhodnoceným anketním šetřením pro učitele a anketním šetřením pro žáky nastala v odpovědi, že je softball zařazován do výuky šestkrát a vícekrát během školního roku. Uvedenou odpověď v anketě zvolilo 21,1 % vyučujících a žáků naopak pouze 8,3 %. Poslední možností bylo, že se softball do výuky při školní tělesné výchově nezařazuje. Zde byl rozdíl mezi procentuálním zastoupením v obou anketách výrazně nižší. V anketním šetření pro žáky tuto možnost zvolilo celkem 17,1 % respondentů.

Obrázek 12

Četnost zařazování softballu do výuky tělesné výchovy (žáci)

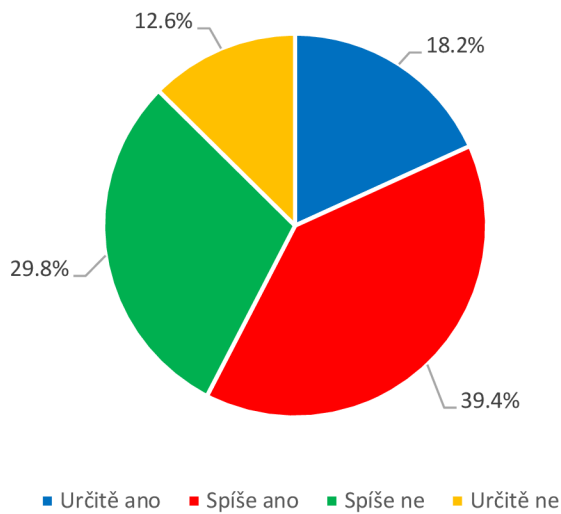
Poznámka. TV = tělesná výchova

Otázka č. 17: Přejí/a byste si zařazovat hodiny softballu do výuky častěji?

Při analýze odpovědí na otázku č. 17 a následném vypracování grafu nezískala opět žádná z nabízených možností více než polovinu hlasů od osob účastnících se tohoto anketního šetření. Nejvíce respondentů je spíše pro častější zavedení softballu do hodin tělesné výchovy. Určitě častěji by si softball rádo zahrálo 36 respondentů. Naopak softball by do výuky určitě nezařadilo 25 žáků. Zbýlých 59 osob by bylo spíše pro to, nezařazovat softball do hodin tělesné výchovy častěji. Názory respondentů jsou na otázku zcela rozdílné (Obrázek 13), což souvisí s různými preferencemi daných osob. Souhrnně však lze tvrdit, že by žáci ve většině případů častější zařazení softballu do výuky spíše uvítali.

Obrázek 13

Názory žáků na častější zařazování softballu do hodin tělesné výchovy

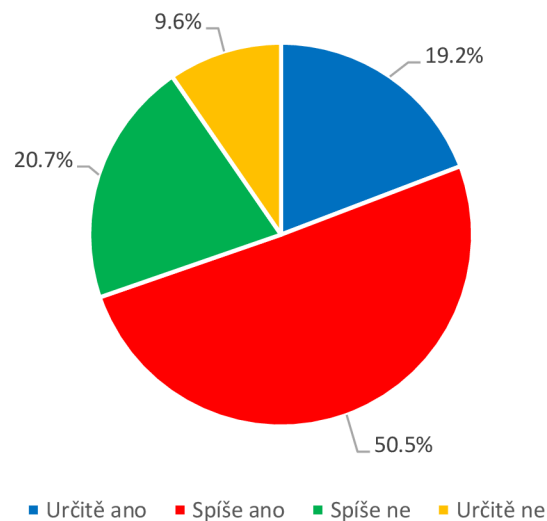

Otázka č. 18: Je dle Vašeho názoru vybavení Vaší školy pro hru softballu dostačující?

O tom, že je vybavení jejich školy pro softball spíše dostačující je přesvědčena více než polovina dotazovaných žáků. Stejný názor nemá 20,7 % respondentů, kteří si naopak myslí, že vybavení jejich školy pro hru softballu spíše není vyhovující. Ani ne o 2 % méně dotazovaných chlapců a dívek uvedlo, že považují vybavení jejich školy za určitě dostačující. Názor, že školní vybavení dané školy určitě není ideální, zastává 9,6 % dotazovaných žáků (Obrázek 14).

Obrázek 14

Názory žáků na vybavení školy pro hru softball

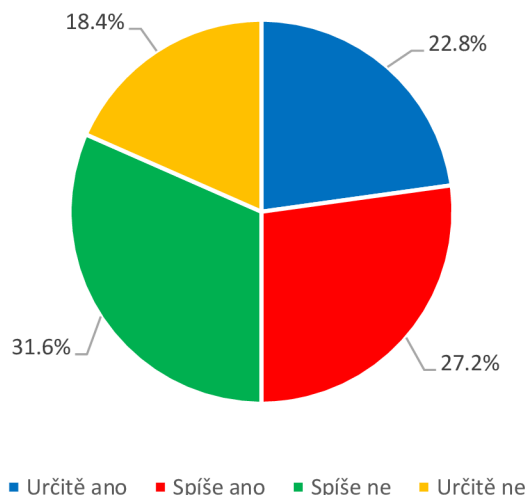

Otázka č. 19: Zahrál/a byste si softball ve volném čase s přáteli?

Při analýze odpovědí na otázku č. 19 byly ve velice podobném poměru zastoupeny opět všechny čtyři možnosti. Nejčastěji tentokrát respondenti volili odpověď „Spíše ne.“ Oproti tomu bylo procentuální zastoupení dalších odpovědí méně než 30 %. Softbal by si spíše zahrála více než čtvrtina dotazovaných žáků. Nejméně respondentů zvolilo stejně jako u předešlých otázek možnost „Určitě ne.“ Zájem o to si zahrát softball ve volné chvíli s přáteli by naopak určitě mělo 22,8 % z dotazovaných osob. Ačkoli je softball jednou z ideálních her vhodných pro sportovně strávený volný čas, tak se na otázku, zda by si respondenti zahráli softball ve volném čase s přáteli, kladně vyjádřila ani ne polovina z dotazovaných osob, což zobrazuje Obrázek 15.

Obrázek 15

Zájem dětí o softball ve volném čase

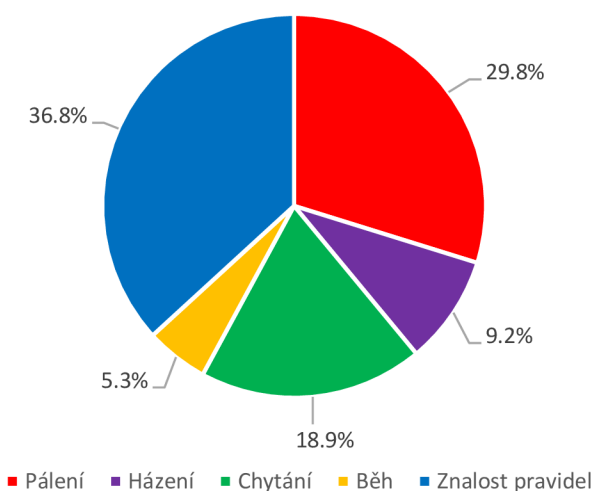
Otázka č. 20: Co Vám z níže uvedených možností dělá největší problém při hře softballu?

Největší problémem při hře softballu není podle 36,8 % respondentů ani jedna z charakteristických softballových dovedností, ale znalost pravidel (Obrázek 16). Z 228 respondentů je pro 84 osob největší překážkou při hře softballu znalost pravidel, která mohou působit na žáky v prvních chvílích složitě oproti jiným sportovním hrám. Přeci jenom je softball jedna z mála (někde možná jediná) pálkovací hra, se kterou se žáci při běžné výuce tělesné výchovy setkávají. Většina sportovních her je přitom založena na takovém principu, že se hráči pomocí týmové spolupráce snaží docílit branky, koše atd. Softball je v tomhle zcela odlišný, což může na celou řadu dětí působit na první pohled složitě. Zbytek respondentů pociťuje největší problém při hře v jedné ze základních softballových činností. Téměř 30 % respondentů má potíže s pálením. Dalších 18,9 % respondentů má potíže naopak s chytáním. Házení je největším

problémem pro necelou desetinu dotazovaných osob a pouze 5,3 % respondentů se shoduje na tom, že nejtěžší při hře softballu je běh. Při detailnější analýze jsem zjistil, že ženy uvádějí častěji problém s chytáním. Naopak skupinku respondentů, kteří mají největší potíže se znalostmi pravidel, tvoří především muži. Zbývající tři anketní možnosti, kterými jsou pálení, házení a běh, volili ženy i muži v přibližně stejném poměru, což graficky znázorňuje Obrázek 17.

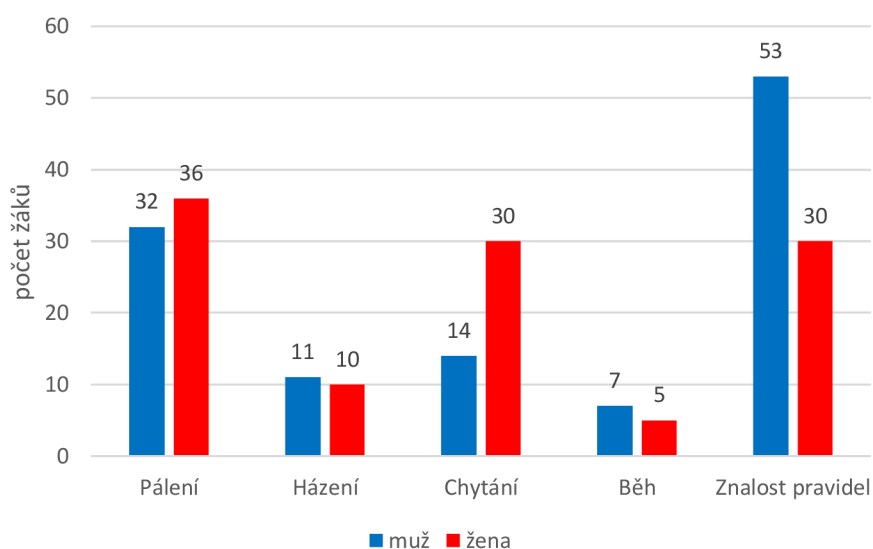
Obrázek 16

Největší zábrany žáků při hře softballu

Obrázek 17

Největší zábrany žáků při hře softballu dle pohlaví

5.2 Anketní šetření určené pro vyučující tělesné výchovy

Otázka č. 5: Setkal/a jste se při studiu na VŠ se softballem?

Celkem 12 respondentů (63 %) uvedlo, že se při studiu se softballem setkali. Naopak 7 vyučujících (37 %) zvolilo možnost, že se na vysoké škole se softballem nesešli. Výsledné odpovědi zcela nepotvrdily, ale také úplně nevyvrátily moje predikce, že se softball začíná objevovat při výuce tělovýchovných oborů na vysokých školách až v novém tisíciletí. Výsledných 63 % respondentů tvoří především vyučující tělesné výchovy ve věku 45 let a méně, společně s nimi sem však patří také ojedinělí starší kolegové. Dle získaných dat lze tvrdit, že s výukou softballu na vysokých školách se v současné době střetávají budoucí pedagogové častěji než v dobách minulých.

Otázka č. 6: Zařazujete softball do výuky tělesné výchovy na Vaší škole?

Ve městě Chrudim zařazuje do svých hodin softball celkem 16 respondentů, tedy 84,2 % z oslovených učitelů. Zbýlí 3 respondenti reprezentují vyučující tělesné výchovy, kteří tento pálkovací sport do výuky nezařazují z různých důvodů, které uvedli v následující anketní otázce číslo 7. Ve všech třech případech se jedná o pedagogy působící na různých základních školách. Ve výsledku jde o to, že softball při hodinách tělesné výchovy nalezneme na každé ze sledovaných škol. V některých případech ale probíhá výuka tohoto pálkovacího sportu pouze v hodinách tělesné výchovy pro dívky, nebo naopak pro chlapce. Výsledný graf na Obrázek 24 tvoří z 16 % vyučující tělesné výchovy, kteří softball do svých hodin nezařazují i přes to, že jejich kolegové ano.

Při přesnější analýze odpovědí na otázku číslo 6 jsem zjistil, že softball do výuky zařazují všichni oslovení pedagogové působící na středních školách. Důvodů, proč je softball zařazován do výuky na středních školách v každém případě oproti základním školám, může být celá řada. Napadají mě například na první pohled složitá pravidla, které mohou lépe a rychleji pochopit starší žáci, což ostatně potvrdilo několik pedagogů v anketním šetření.

Otázka č. 7: Pokud softball nezařazujete, jaký je pro to důvod? (možnost vybrat více odpovědí)

Mezi třemi vyučujícími tělesné výchovy, kteří odpověděli na otázku č. 6, že softball do své výuky nezařazují, se vyskytly hned čtyři různé důvody, proč tomu tak je. Problémy uvedli respondenti celkem čtyři a ani jeden z nich se neopakoval. Zmíněnými důvody jsou nedostatečné materiální vybavení školy, složitá pravidla softballu, herní náročnost tohoto sportu a v posledním případě respondent uvádí nedostatečné prostory pro tuto hru. Při zohlednění faktu, že se dle

odpovědi na otázku číslo 8 softball hraje na každé ze sledovaných škol, může být zarážející, že některé pedagogy omezuje ve hře materiální vybavení nebo nedostatečné prostory.

Otázka č. 8: Zařadil/a byste do výuky softball, kdyby Vaše škola obdržela nové softballové vybavení, metodické příručky nebo pozvánku na krátký vzdělávací seminář?

Odpovědi na osmou otázku přinesly opět různé výsledky od tří dotazovaných respondentů, kteří softball do své výuky nezařazují. Všichni z nich se vyjádřili kladně. Softball by do svých hodin spíše, respektive v jednom případě určitě, zařadili při poskytnutí výše uvedených věcí a možností.

Otázku číslo 8 jsem zařadil do anketního šetření především proto, že by mohla mít cenný informativní charakter pro členy softballového klubu Pasos Pardubice, kterým bych rád výsledky předal. Ačkoliv je počet respondentů odpovídajících na tuto otázku velice nízký, což snižuje její relevantnost, tak si myslím, že kladné odpovědi ukázaly jednu z cest, jak dostat softball více do výuky tělesné výchovy na českých školách a eventuálně přilákat nové členy softballového klubu.

Na následující otázky s pořadovým číslem 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 a 17 odpovídali pouze vyučující tělesné výchovy, kteří softball do výuky zařazují. Ačkoliv se může zdát křížení otázek lehce zmatečné, tak cílem práce bylo obsáhnout co nejširší skupinku respondentů a zjistit nejružnější dostupné informace, čehož bez křížení otázek nelze dosáhnout.

Otázka č. 9: Kde výuku softballu vedete? (možnost vybrat více odpovědí)

Pro hru softballu na základních a středních školách v Chrudimi volí dotazovaní učitelé nejčastěji (72,2 %) veřejnou travnatou plochu. Méně než jedna třetina z nich (27,8 %) vyučuje hodiny softballu na venkovním umělém hřišti, které je ve většině případů součástí pozemků dané školy. Školní tělocvičnu nevyužívá ani jeden z respondentů i přes to, že softball vnikl původně jako sport hraný ve vnitřních prostorách tělocvičen. Stejně tak nikdo z oslovených respondentů nepřidal vlastní odpověď, že softball vyučuje na jiném místě, než bylo v anketě nabídnuto.

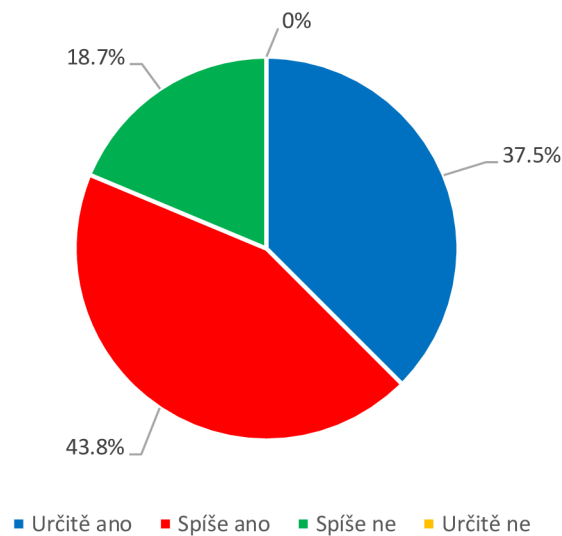
Při důsledném prozkoumání nejružnějších prostorů ve městě Chrudim jsem zjistil, že vhodných míst pro hru softballu není opravdu mnoho. Absence softballového nebo baseballového hřiště brání možnosti, aby si žáci vyzkoušeli softball na opravdovém hřišti určeném pro tento sport. Chrudimské školy v přijatelné vzdálenosti od nově pojmenovaného atletického Stadionu Emila Zátopka nacházejí nejvhodnější prostor pro nácvik a hru softballu právě zde. Druhým místem, které využívá vícero škol, je plochá dráha nacházející se na jihozápadním okraji města. O stavbě softballového stadionu se zatím nejedná, proto zůstanou ještě na několik let pro výuku využívány především veřejné travnaté plochy.

Otázka č. 10: Považujete tento prostor za dostačující pro výuku tohoto sportu?

Názory na to, jestli je respondentem zvolený prostor u otázky č. 10 dostačující, se liší. Převažují kladné odpovědi, kdy 6 respondentů zvolilo možnost „určitě ano“ a 7 respondentů zvolilo možnost „spíše ano.“ Jen 3 osoby považují jimi uvedený prostor za spíše nedostačující pro výuku softballu. Nikdo z dotazovaných 16 respondentů nezvolil možnost, že je prostor určitě nevyhovující pro výuku softballu (Obrázek 18).

Obrázek 18

Dostačující kvalita prostoru pro výuku softballu při tělesné výchově v Chrudimi

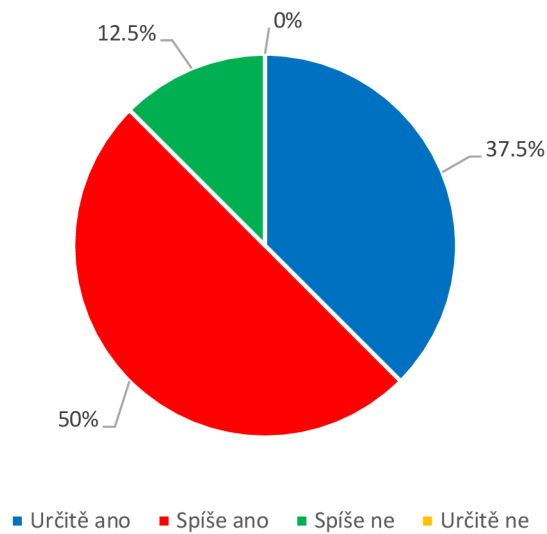

Otázka č. 11: Disponuje Vaše škola dle Vašeho názoru dostatečným vybavením pro softball?

Podle názorů poloviny oslovených vyučujících tělesné výchovy na základních a středních školách ve městě Chrudim disponuje jejich škola spíše dostatečným vybavením pro softball. Celkem 37,5 % respondentů také uvedla, že jejich škola má určitě dostatečné vybavení pro softball. Spíše negativní názor na věc má zbylých 12,5 % respondentů, podle kterých je vybavení školy spíše nedostatečné. S jistotou můžeme vyloučit, že by bylo školní softballové vybavení, co se týče počtů a stavu opotřebení na nulové úrovni, protože dle odpovědí graficky zpracovaných na Obrázku 19 nikdo z respondentů nevedl poslední možnost, podle které škola určitě nedisponuje dostatečným sportovním vybavením pro hru softballu.

Obrázek 19

Dostatečnost školního vybavení pro hru softball dle názorů vyučujících tělesné výchovy

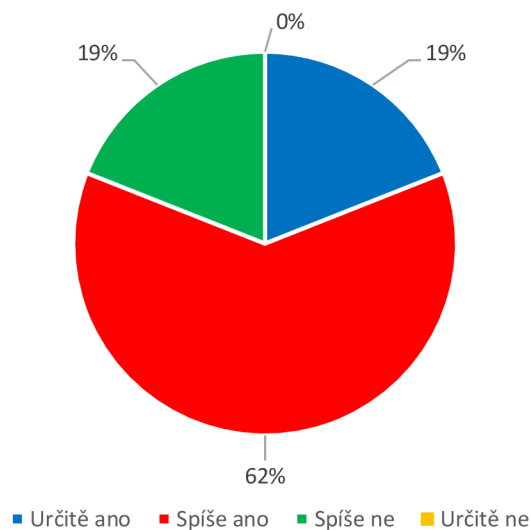

Otázka č. 12: Patří softball dle Vašeho názoru mezi oblíbené aktivity žáků při vyučující jednotce?

Téměř dvě třetiny vyučujících tělesné výchovy na základních a středních školách v Chrudimi se shodlo na tom, že softball patří spíše mezi oblíbené aktivity žáků (Obrázek 20). Možnost, že softball určitě patří nebo spíše nepatří mezi oblíbené aktivity žáků zvolili shodně 3 a 3 respondenti, což v obou případech tvoří 19 % ze všech odpovědí na 12 anketní otázku.

Obrázek 20

Oblíbenost softballu při školní výuce dle názorů vyučujících tělesné výchovy

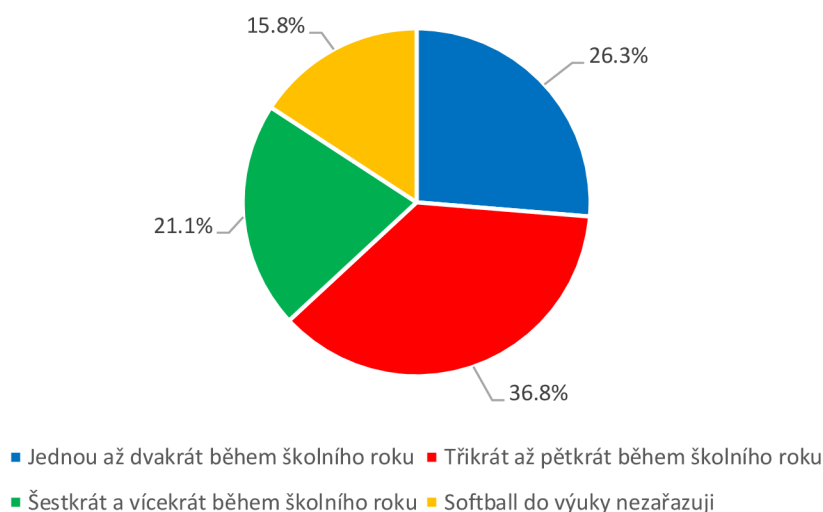

Otázka č. 13: Jak často zařazujete softball do hodin tělesné výchovy pro jednu třídu?

Graf na Obrázku 21 zobrazuje, že do výuky tělesné výchovy na základních a středních školách v Chrudimi zařazuje nejvíce dotazovaných pedagogů softball třikrát až pětkrát během školního roku. S přihlédnutím na to, že většina středních škol, ale také některé základní, mají předmět tělesná výchova pouze dvě vyučovací hodiny týdně, se jedná o poměrně časté zařazování softballu. Více než jedna čtvrtina respondentů se vyjádřilo, že softball do výuky během školního roku zařazují jen minimálně, a to jednou až dvakrát. Šestkrát a vícekrát během školního roku je softball náplní vyučování u 21,1 % respondentů. O tom, jestli je nutné mít tolikrát během školního roku softball jako hlavní téma vyučovací jednotky, by se dalo také diskutovat. A to především kvůli obavám z toho, že ve výuce nedostanou prostor jiné pohybové aktivity. Zbylých 15,8 % respondentů softball naopak do své výuky vůbec nezařazuje, a to především z důvodů uvedených v otázce č. 7.

Obrázek 21

Četnost zařazování softballu do výuky tělesné výchovy (učitelé)

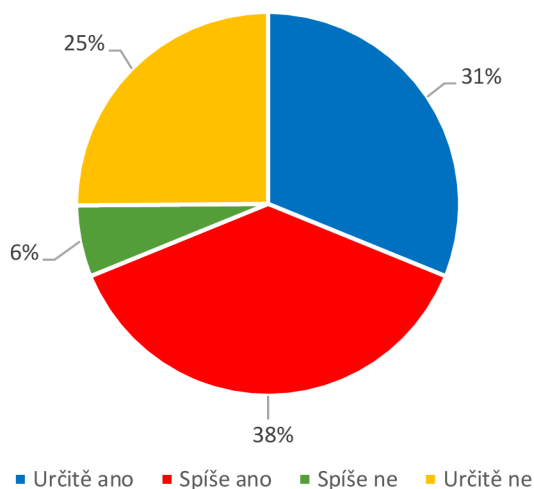
Otázka č. 14: Věnujete se v hodinách tělesné výchovy jednotlivým herním činnostem jednotlivce?

Z Obrázku 22 vyplývá, že více než 30 % oslovených respondentů se při výuce softballu určitě věnuje jednotlivým herním činnostem. Nejvíce respondentů vyplnilo, že se spíše věnují individuálním herním činnostem. Pouze jeden vyučující tělesné výchovy označil odpověď, že se jednotlivým herním činnostem spíše nevěnuje. Poslední možnost „určitě ne“ zvolilo 25 % respondentů, kteří se trénování individuálních herních činností nevěnují. Zařazením průpravných cvičení na zlepšení jednotlivých herních činností jednotlivce by mělo pomoci

zvýšení kvality následné hry. Bez řádného zapracování a tréninku nejsou schopni ani profesionální sportovci předvádět nejlepší výkon. To samé platí u dětí, pro které je to ještě více složité, když pro celou řadu z nich je jediným pohybem v týdnu právě školní tělesná výchova. Vzhledem k tomu, že hra softballu v sobě spojuje několik pohybových aktivit (běh, hod, chytání a pálení), tak existuje široká škála průpravných cvičení, které lze do výuky zařadit.

Obrázek 22

Zařazení tréninku individuálních herních činností do výuky softballu

Otázka č. 15: Pokud ano, tak kterým? (možnost vybrat více odpovědí)

Na otázku č. 14 navazuje otázka č. 15, ve které respondenti volili z nabídnutých možností jednotlivé herní činnosti, kterým se při svých vyučovacích hodinách věnují. Pouze chytání a házení se věnují 3 učitelé. Nejvíce respondentů (6 osob) při hodinách tělesné výchovy s žáky procvičuje kromě chytání a házení také pálení. Všem individuálním herním činnostem, včetně běhu po metách, se věnují celkem 3 pedagogové. Zbylí 4 respondenti zvolili v otázce číslo 14 odpověď „určitě ne,“ což znamená, že jednotlivým herním činnostem jednotlivce se s žáky při svých hodinách softballu nevěnují. Prostor před nimi tedy dostává především samotná hra.

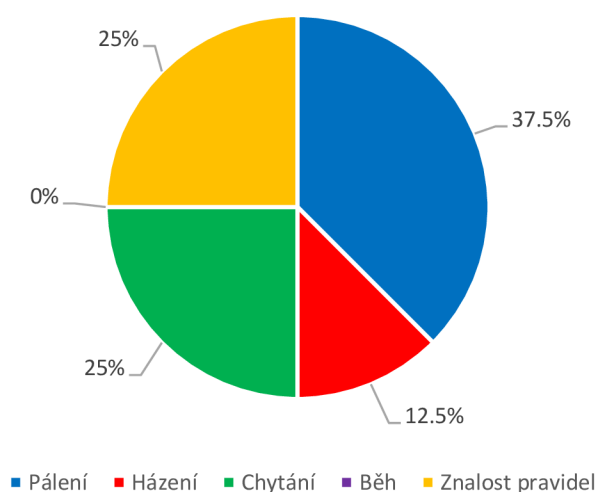
Otázka č. 16: Co dělá, dle Vašeho názoru, žákům největší problém při hře softball?

V otázce s pořadovým číslem 16 měli vyučující tělesné výchovy označit jednu individuální herní činnost, eventuálně znalost pravidel, která podle nich dělá žákům největší problémy. Z pěti možných odpovědí (Obrázek 23) zůstala neoznačená ve všech šestnácti případech předposlední možnost, kterou byl „běh.“ To může být ovlivněno především tím, že při běhu mezi metami nepřekonává žák příliš dlouhé vzdálenosti čili není potřeba taková vytrvalost, jako u jiných

sportů. Navíc běh je nedílnou součástí většiny sportovních her, tím pádem není potřeba ho tolik trénovat. Nejvíce respondentů se přiklání k možnosti, že žákům dělá největší problémy pálení. Z nabízených možností je právě pálení činnost, s kterou se žáci příliš často nesečkávají a je pro pálkovací sporty, jak už z názvu vyplývá, specifická. Zajímavostí je, že možnost „pálení“ zvolili v 80 % učitelé, kteří působí na středních školách. Vyučující na základních školách se na jedné konkrétní odpovědi tolik neshodovali, možnost „pálení“ zvolil pouze jeden z nich. Stejný počet respondentů (v obou případech 4 osoby) si myslí, že největší problém dělá žákům chytání a znalost pravidel. Celkem 2 osoby v anketním šetření zvolili možnost „házení.“

Obrázek 31

Individuální herní činnosti, které dělají největší problém žákům, dle jejich učitelů

Otázka č. 17: S kterým z následujících názorů ohledně zařazování softballu do výuky se nejvíce ztotožňujete?

Tři čtvrtiny respondentů se shodli, že softball stojí za to, aby si ho každý z žáků v rámci tělesné výchovy vyzkoušel. Zbýlých 25 % respondentů je toho názoru, že by si žáci během výuky tělesné výchovy měli osvojit základy této pálkovací sportovní hry. Nikdo z respondentů neoznačil odpověď, že softball do školní výuky nepatří. Další možnost, že by se se softballem měli mít žáci možnost setkat pouze v rámci volnočasového kroužku nebo na škole v přírodě, také nikdo neoznačil.

Otázka č. 18: Zařazujete softball do výuky na školních kurzech (školách v přírodě)?

Na různých školních kurzech zařazuje 65 % (12 osob) z dotazovaných respondentů softball. Zařazení tohoto pálkovacího sportu nemusí být vždy v rámci hlavního programu, ale

také jako dobrovolná volnočasová aktivita při poledním nebo večerním klidu. Mezi vyučujícími, kteří u této otázky zvolili „ano“ je také jeden respondent, který softball nezařazuje do běžné výuky tělesné výchovy. Zbýlých 37 % (7 osob) nezařazuje softball do programu školních kurzů.

Otázka č. 19: Účastní se Vaše škola středoškolských turnajů v softballe nebo jemu podobných formách (Teball, Slowpitch, atd.)?

Všech 19 respondentů se shoduje na tom, že se s žáky neúčastní žádného turnaje v softballe a jeho podobných formách v rámci turnajů mezi školami (Obrázek 34). Proč tomu tak je, jsem se v anketním šetření bohužel netázal, nicméně mě napadá hned několik důvodů. Prvním z nich je, že softballové školní turnaje nemají takovou prestiž a historii jako ostatní sporty. Dále to, že může být problém nedostatečná informovanost o konání turnaje. A nakonec je zapotřebí se zamyslet, jestli se škole vyplatí náklady spojené na cestu. Vzhledem k tomu, že je počet účastníků nízký, tak často dochází k tomu, že základní kola jsou vynechána. Tím pádem přihlášené školní týmy se hlásí rovnou na finálový turnaj. Ten je logicky pořádán na jednom softballovém stadionu v republice, takže pro některé školy se může jednat o velmi dlouhou cestu v rámci České republiky. Ve školním roce 2021/2022 patřily chrudimské střední školy k těm šťastnějším, co se týče dojezdové vzdálenosti na turnaje. Středoškolské finále se konalo v Kostelci nad Orlicí a softballové turnaje pro druhé stupně základních škol v Havlíčkově Brodě a Chocni (Waage, 2022). I přes to ani jedna ze škol, které byly součástí anketního šetření, se turnajů neúčastnila. Jak vyplývá z výsledků anketního šetření určeném pro žáky, které je rovněž součástí této bakalářské práce, tak velká část dotazovaných dětí o softball zájem má a věřím, že by mnoho z nich mělo zájem svou školu na turnaji reprezentovat.

Otázka č. 20: Dokážete si představit, že byste uspořádal/a v rámci Vaší školy softballový turnaj mezi třídami?

Anketní šetření ukázalo, že více vyučujících tělesné výchovy považuje uspořádání softballového turnaje v rámci jejich školy za zbytečné. Kladně se k otázce č. 20 vyjádřilo 42 % respondentů, kteří si myslí, že by o softballový turnaj mezi třídami byl mezi žáky zájem. Přesto se ani na jedné z vybraných chrudimských škol žádný takový turnaj zatím neorganizuje. Celkem 58 % respondentů je názoru, že takový turnaj by neměl význam. Vzhledem k tomu, že ne všichni žáci by se rádi do turnaje zapojili, tak by bylo těžké udržet dobrou atmosféru po celou dobu konání akce. Navíc najít vhodný termín tak, aby program turnaje nezasahoval do výuky ostatních předmětů, je rovněž velice obtížné. Z vlastní zkušenosti ale vím, že podobné sportovní turnaje v rámci jedné školy lze například před začátkem letních nebo vánočních prázdnin realizovat a zpestřit tak žákům čekání na dny volna.

5.3 Diskuse – srovnání výsledků šetření

Zdrojů, se kterými mohou být porovnávány mnou zjištěné výsledky, není v České republice mnoho. Dva výzkumy byly v předcházejících letech publikovány jako součást závěrečných prací.

Jurová (2021) se v rámci svého výzkumu zabývala názory vyučujících tělesné výchovy na výuku softballu v okrese Uherské Hradiště. Anketní šetření ukázalo, že softball na zdejších základních školách zařazuje do výuky 65,3 % pedagogů. V porovnání s chrudimskými učiteli ze základních škol se jedná o velmi podobný výsledek, protože zde softball do hodin tělesné výchovy zařazuje 70 % z dotazovaných osob. Většina učitelů v porovnávaných anketních šetřeních označila shodně využívané prostory pro výuku softballu za dostatečné. Rozdílné výsledky nalezneme při porovnávání názorů na obtíže, se kterými se děti setkávají při hře softballu. Dle vyučujících tělesné výchovy v okrese Uherské Hradiště dělá dětem největší problémy chytání (shodlo se na tom 47,8 % respondentů). Naopak vyučující na chrudimských základních školách nejčastěji zmiňují kromě chytání také házení a znalost pravidel. Učitelé tělesné výchovy, kteří softball do své výuky nezařazují, v obou anketních šetřeních vyjádřili ve většině případů zájem o tuto pátkovací hru. Softball by rádi vyučovali za předpokladu poskytnutí metodického materiálu, nového vybavení nebo možnosti účastnit se vzdělávacího semináře na téma softball.

Šípová (2010) se zabývala zařazováním softballu do výuky tělesné výchovy na středních školách v Brně. Jedním ze stěžejních zjištění její práce je, že 85,1 % dotazovaných středoškolských studentů zná softball. V případě žáků v Chrudimi je výsledný údaj ještě o 8,7 % vyšší, což potvrzuje, že povědomí žáků o softballe oproti dřívější době stále roste. I přesto se ani v jednom anketním šetření neobjevil žádný žák střední školy, který by hrál softball závodně. Patrné rozdíly nalezneme ve znalostech pravidel. Zatímco žáci na brněnských středních školách mají v pravidlech softballu jisté nedostatky, tak jejich vrstevníci z Chrudimi jsou na tom o poznání lépe a po vyhodnocení anketních otázek mohou jejich znalosti pravidel označit za velmi dobré. Samozřejmě musíme přihlídnout k řadě rozdílných otázek, které žáci v obou městech v rámci anketních šetření vyplňovali. Z dostupných výsledků můžeme dále porovnat zájem žáků o zařazování softballu do školní tělesné výchovy. Žáci chrudimských středních škol mají velice rozdílné názory, co se týká softballu v hodinách, zájem respondentů z Brna o zařazení softballu do hodin tělesné výchovy označuje autorka jako velký.

Další práce, které se zabývají softballem, však řeší jinou problematiku, např. Konečná (2016) vytvářela zásobník průpravných her a cvičení pro softball do hodin tělesné výchovy na základní škole, nebo Polehňa (2008) či Vachková (2021) se zabývali sestavením výukového

programu pro softball. Jiné práce se zabývají specifickými problémy ve hře softball, které se neodehrávají ve školním prostředí, např. biomechanickou analýzou odpalu v softballu (Barcalová, 2019; Bronclík, 2015; Holešovská, 2011; Sedlářová, 2019), kompenzačními cvičeními pro mladé hráče (Abbrentová, 2022) a regenerací (Holešovská, 2008).

6 ZÁVĚRY

Bakalářská práce si kladla za cíl analyzovat stav výuky softballu v hodinách tělesné výchovy na druhých stupních základních škol a středních školách ve městě Chrudim. K získání informací bylo využito anketní šetření, kterého se zúčastnilo celkem 260 žáků a 19 pedagogů. Na základě jejich odpovědí a následném zpracování dat lze vyvodit z práce tyto závěry.

S výukou softballu se žáci setkávají na každé ze sledovaných chrudimských škol, ačkoliv na některých z nich působí učitelé tělesné výchovy, kteří softball do svých hodin nezařazují. Ve třech případech se tedy jedná o to, že si softball při výuce zahraje pouze část žáků. Celkově softball zná 87,7 % dotazovaných žáků, což považuji za úspěch s přihlédnutím na fakt, že je softball v České republice považován za méně tradiční sport. Díky otázkám prověřujícím znalosti základních pravidel softballu lze zjistit teoretické vědomosti žáků. Po vyhodnocení odpovědí lze tvrdit, že jsou na tom žáci chrudimských škol z pohledu znalostí pravidel softballu velice dobře. Z celkového počtu pěti otázek totiž převažovaly špatné odpovědi nad těmi správnými pouze v jednom případě, kdy si děti pletly přesný počet získaných bodů po tzv. homerunu. Má osobní komunikace s jednotlivými vyučujícími tělesné výchovy odhalila, že někteří z nich schválně hodnotí homerun více body, aby žáky náležitě odměnili za tak daleký a úspěšný odpal.

Názory žáků na zařazování softballu do hodin tělesné výchovy se v mnoha případech velice liší. Určit jednoznačné závěry je tedy velice náročné, jelikož každý z respondentů má jiné priority. Proto u celé řady anketních otázek nastává situace, kdy jsou v téměř stejném poměru zastoupeny všechny nabídnuté možnosti. Po vyhodnocení anketního šetření můžeme tvrdit, že žáky chrudimských škol softball při hodinách tělesné výchovy spíše baví, protože celkově v anketách lehce převažují kladné odpovědi. O tom, jak se názory respondentů různí, vypovídá rovněž otázka na téma hra softballu ve volném čase s přáteli. Odpovědi totiž ukazují, že softball by si určitě nebo spíše zahrála přesně polovina dotazovaných respondentů, zatímco druhá polovina by spíše nebo určitě netrávila svůj volný čas s přáteli softballem. I přes pozitivní postoj celé řady žáků k softballu jsou znalosti o nedalekém klubu Pasos Pardubice a případné zkušenosti se soutěžním softballem na téměř nulové úrovni.

Softball je do výuky tělesné výchovy zařazován třemi čtvrtinami dotazovaných učitelů, přičemž četnost jeho začlenění do hodin během školního roku se u jednotlivých respondentů liší. Nejčastěji uváděnou odpovědí je třikrát až pětkrát během školního roku, což potvrzují rovněž výsledné odpovědi žáků na stejnou otázku. Vyučující tělesné výchovy, kteří softball do výuky nezařazují, uvádějí 4 důvody, proč tomu tak je. Problém vidí v nevyhovujícím prostoru, nedostatečném vybavení školy, složitých pravidlech softballu a herní náročnost tohoto pálkovacího sportu. Při analýze anketních šetření jsem dospěl k závěru, že většina chrudimských

škola disponuje vhodným materiálním vybavením a do jisté míry také prostorem pro hru softballu. Ačkoliv ve městě chybí softballové hřiště, tak si pedagogové bez problému poradí a pro nácvik a hru softballu nejčastěji volí veřejné travnaté plochy.

Nedílnou součástí softballu představují jednotlivé herní činnosti hráčů, které se ne vždy při hodinách tělesné výchovy procvičují, což potvrzuje také 25 % dotazovaných pedagogů. Nejčastěji učitelé s žáky procvičují házení a chytání, ke kterým se v řadě případů přidává také pálení. Ani jedna z herních činností však nedělá při hře žákům takové problémy, jako znalost pravidel. Dle názorů žáků patří mezi nejtěžší herní činnosti při softballe pálení, na čemž se shodují také vyučující tělesné výchovy. Naopak nejmenší problémy při hře softballu činní dětem běh.

7 SOUHRN

Hlavním cílem mé práce bylo zjistit současný stav výuky softballu na druhých stupních základních škol a středních škol ve městě Chrudim. S pomocí anketního šetření pro žáky a pro vyučující tělesné výchovy jsem získával potřebné informace nejen o tom, jestli je softball do hodin zařazován. Dále jsem díky zpracovaným datům zjistil znalosti dětí v problematice základních pravidel softballu nebo jaký mají žáci k softballu vztah. Anketní šetření pro vyučující kromě osobních názorů ukázalo celou řadu faktických informací o výuce softballu na chrudimských školách. Celkově se tak podařilo získat ucelený přehled informací.

Výzkum probíhal na přelomu kalendářního roku 2022/2023 v zimních měsících prosinci a lednu. Anketní šetření bylo rozdáno na chrudimských školách a účastnilo se ho celkem 260 žáků a 19 učitelů tělesné výchovy. Výsledky ukázaly, že je softball do výuky na sledovaných školách ve většině případů vyučujícími zařazován. Po povzbudivých výsledcích při vyhodnocení otázek týkajících se znalostí pravidel došlo k velkému rozporu ve výsledných informacích ohledně obliby softballu u žáků. Odpovědi respondentů se značně liší, přesto převažují kladné názory na tuto pálkovací hru.

8 SUMMARY

The main aim of my thesis was to determine the current state of softball teaching at the second level of primary and secondary schools in the town of Chrudim. With the help of a questionnaire survey for pupils and physical education teachers, I obtained the necessary information not only about whether softball is included in classes. Furthermore, thanks to the processed data I found out the knowledge of children in the basic rules of softball or what attitude the pupils have towards softball. In addition to personal opinions, the questionnaire survey for teachers showed a lot of information about softball teaching in Chrudim schools. Overall, a comprehensive overview of information was obtained.

The survey was conducted at the turn of the calendar year 2022/2023 in the winter months of December and January. The survey was distributed in schools in Chrudim and a total of 260 pupils and 19 physical education teachers participated. The results showed that softball is in most cases included in the teaching in the surveyed schools by the teachers. After encouraging results in the evaluation of questions related to knowledge of the rules, there was a large discrepancy in the resulting information regarding the popularity of softball among pupils. Respondents' answers varied considerably, yet positive views of the batting game prevailed.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Abbrentová, T. (2022). *Možnosti kompenzačního cvičení pro mladé hráče softballu do 20 let* [Bakalářská práce]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.
- Acquavella, K. (2021, July 27). *Tokyo Olympics softball score: Team USA falls to Japan as hosts capture second consecutive gold medal*. CBS Sport. <https://www.cbssports.com/olympics/news/2020-tokyo-olympics-softball-score-team-usa-falls-to-japan-as-hosts-capture-second-consecutive-gold-medal/live/>
- Baker, J., & Hofstetter, A. B. (2014). *An insider's guide to softball*. Rosen Publishing Group.
- Barcalová, L. (2019). *Komparace úspěšnosti odpalu v softballu ve virtuální realitě a při použití trenážeru u studentů oborů s tělesnou výchovou* [Diplomová práce]. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta.
- Bělka, J., Hůlka, K., Dudová, K., Háp, P., Hrubý, M., & Reich, P. (2021). *Teorie a didaktika sportovních her 1*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Bronclík, J. (2015). *Analýza softbalového nadhozu a kompenzační cvičení* [Bakalářská práce]. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.
- Czech softball (n.d.). *Vítejte na webu czech softball*. <https://www.softball.cz/sections.php?op=viewarticle&artid=128>
- Český olympijský výbor (n.d.). *Softball*. <https://www.olympijskytym.cz/sport/81>
- Dobrá, L. (1977). *Didaktika sportovních her*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Fialová, L., Flemr, L., Marádová, E., & Mužík, V. (2014). *Vzdělávací oblast člověk a zdraví v současné škole*. Karolinum.
- Fialová, L., & Rychtecký, A. (2002). *Didaktika školní tělesné výchovy* (2nd ed.). Karolinum.
- Hirtz, P. (2002). Koordinative Fähigkeiten im Schulsport. Volk und Wissen, Volkseigener. In L. Fialová, & A. Rychtecký (Eds.). *Didaktika školní tělesné výchovy* (2nd ed.). Karolinum.
- Hodaň, B. (1972). *Teorie pohybové schopnosti obratnost*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Hofstetter, A. B. (2007). *Softball rules, tips, strategy, and safety*. Rosen publishing group.
- Holešovská, H. (2008). *Regenerace nadhazovače v softballu* [Bakalářská práce]. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.
- Holešovská, H. (2011). *Biomechanická 3D analýza odpalu v softbalu* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.
- Horne, Ch. L. (2016, August 9). *Women's softball needs the olympics*. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2016/08/why-womens-softball-needs-the-olympics/495065/>

- Hrabinec, J., Dlouhý, M., Dvořáková, H., Engelthalerová, Z., Hájek, J., Hájková, J., Hájková, V., Hronzová, M., Kašpar, L., Kuhnová, V., Mojžíš, O., Pokorný, L., Příbyl, I., Vopršálek, R., & Zítka, M. (2017). *Tělesná výchova na 2. stupni základní školy*. Karolinum.
- Jurová, A. (2021). *Analýza názorů na začlenění softballu do výuky tělesné výchovy v okrese Uherské Hradiště* [Diplomová práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Klimt, V. (1975). *Pálkovací hry na ZDŠ*. Pedagogická fakulta v Ostravě.
- Klimtová, M., Klimt, V., & Trlík, R. (1992). *Didaktika sportovních her na 2. stupni základní školy*. Pedagogická fakulta v Ostravě.
- Kneer, M., Lipinski, D., & Walsh, J. (1953). *How to improve your softball*. The Athletic Institute.
- Konečná, A. (2016). *Průpravné hry a cvičení pro softball do hodin tělesné výchovy na základní škole* [Bakalářská práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2nd ed.). Grada.
- LeBlanc, G. (2019, March 4). *Softball not among shortlisted sports for Paris 2024 Olympic Games*. Softball Canada. <https://softball.ca/news/softball-not-among-shortlisted-sports-for-paris-2024-olympic-games.htm>
- Lehnert, M., Kudláček, M., Háp, P., & Bělka. (2014). *Sportovní trénink I*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lehnert, M., Novosad, J., Neuls, F., Langer, F., & Botek, M. (2010). *Trénink kondice ve sportu*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Little, B. J. (1965). Softball safety. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 36(5), 46–47. <https://doi.org/10.1080/00221473.1965.10616975>
- Macek, P. (2003). *Adolescence* (2nd ed.) Portál.
- Marek, J. (2013, June 6). *Návrat softbalu do programu olympijských her bude ještě složitý*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/sport_ostatni-sporty/navrat-softbalu-do-programu-olympijskych-her-bude-jeste-slozity_201307061311_jmarek
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. MŠMT.
- Nykodým, J., Čada, M., Chvátalová, M., Missbach, Z., Pětivlas, T., Procházka, R., Starec, P., Strachová, M., Vilím, M., & Večeřa, K. (2006). *Teorie a didaktika sportovních her*. Masarykova univerzita.
- Olympics (2021, March 30). *Baseball and softball on the road to Tokyo 2020*. <https://olympics.com/en/news/baseball-and-softball-on-the-road-to-tokyo-2020>
- Olympics (n.d.). *History of baseball softball*. <https://olympics.com/en/sports/baseball-softball/>

- Ondřej, O., Kaplan, O., Konopásek, J., Kovanda, V., Řešátko, J., Šafaříková, J., & Táborský, F. (1987). *Rekreační sport I*. Olympia. Ondřej, O., Velenský, M., Šafaříková, J., Táborský F., Kuba, J., & Kaplan, O. (1990). *Hrajeme basketbal, fotbal, házenou, lední hokej, nohejbal, softbal, volejbal podle zjednodušených pravidel*. Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy vědeckometodické oddělení.
- Pasos Pardubice (n. d.). *Pasos Pardubice – softball & baseball*. Retrieved February 22, 2023, from <https://www.pasos.cz>
- Perič, T. (2004). *Hry ve sportovní přípravě dětí*. Grada.
- Plevová, I. (2013). *Vybrané kapitoly z vývojové psychologie*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Polehňa, K. (2008). *Výukový program pro základní školy se speciálním zaměřením na softball* [Bakalářská práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Porter, D. E. (1971). Softball – past, present and future. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 42(5), 36–37. <https://doi.org/10.1080/00221473.1971.10624034>
- Příhoda, V. (1970). *Ontogeneze lidské psychiky*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Růžička, I., Růžičková, K., & Šmíd, P. (2013). *Netradiční sportovní hry*. Portál.
- Sedlářová, K. (2019). *Biomechanická analýza odpalu v softballu* [Bakalářská práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Seifert, K., & Hoffnung, R. J. (1991). *Child and adolescent development*. Houghton Mifflin Company.
- SportyTell (2023, January 7). *Top-10 most popular sports in the world 2023*. <https://sportytell.com/sports/most-popular-sports-world/>
- Stibitz, F. (1968). *Pálkovaná*. Olympia.
- Süss, V. (2003). *Softball a baseball*. Grada.
- Süss, V., Carboch, J., & Pravečková, P. (2016). *Softball*. Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu. <http://web.ftvs.cuni.cz/eknihy/sportovnihry1/softball/index.php?c=4>
- Šípová, I. (2010). *Zařazení výuky softballu v hodinách TV na SŠ v Brně* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.
- Tomajko, D., Bělka, J., Háp, P., Hůlka, K., & Weisser, R. (2020). *Organizace a pořádání turnajů ve sportovních hrách* (2nd ed.). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Vachková, K. (2021). *Zpracování videomateriálu pro výuku softballu* [Bakalářská práce]. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta.
- Vilímová, V. (2009). *Didaktika tělesné výchovy* (2nd ed.). Masarykova univerzita.
- Waage, G. (2022, May 4). *Po dvou letech se vrací finále školních lig*. Czech softball. https://www.softball.cz/article.php?sid=6073&tbl_stories=stories

- Withrow, C. (2020, July 13). *The international appeal of softball*. Athletes unlimited.
<https://auprosports.com/read/the-international-appeal-of-softball/>
- World Baseball Softball Confederation (n.d.). Retrieved February 2, 2023, from
<https://www.wbsc.org/en>
- World Baseball Softball Confederation (2021). *Baseball5*. <https://baseball5.wbsc.org>
- World Baseball Softball Confederation Europe (2021, July 5). *Italy reveals Women's Softball Olympic Team*. <https://www.wbsceurope.org/en/news/italy-reveals-womens-softball-olympic-team>
- World Baseball Softball Confederation Europe (n.d.). *Tournaments*.
<https://www.wbsceurope.org/en/calendar>
- Žehanová, B. (2016, August 8). *Softball je zpátky na olympiádě a Češky věří: postupu je reálný. Bojí se jen „převlečených“ Američanek. Olympijský tým*.
<https://www.olympijskytym.cz/article/softball-je-zpatky-na-olympiade-a-cesky-veri-postup-je-realny-boji-se-jen-prevlečených-američanek>

10 PŘÍLOHY

Příloha 1

Vyjádření etické komise

Fakulta
tělesné kultury

Genius loci

Vyjádření Etické komise FTK UP

Složení komise: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. – předsedkyně
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
Mgr. Michal Kudláček, Ph.D.
Mgr. Filip Neuls, Ph.D.
prof. Mgr. Erik Sigmund, Ph. D.
doc. Mgr. Zdeněk Svoboda, Ph. D.
Mgr. Jarmila Štěpánová, Ph.D.

Na základě žádosti ze dne 21.10. 2022 byl projekt bakalářské práce

Autor /hlavní řešitel/ Zdeněk Formánek

s názvem

Analýza výuky softballu na základních a středních školách v Chrudimi

schválen Etickou komisí FTK UP pod jednacím číslem: **79/2022**

dne: **9. 11. 2022**

Etická komise FTK UP zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpory** s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnici pro výzkum zahrnující lidské účastníky.

Řešitel projektu splnil podmínky nutné k získání souhlasu etické komise.

za EK FTK UP
doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.
předsedkyně

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury
Komise etická
třída Míru 117 | 771 11 Olomouc

Příloha 2

Informovaný souhlas pro žáky základních a středních škol

Informovaný souhlas

Analýza výuky softballu na základních a středních školách v Chrudimi

(Informovaný souhlas rodičů k účasti žáků na projektu)

Vážení rodiče,

dovolujeme si Vás požádat o souhlas s žádostí o účast **Vašeho** dítěte na výzkumném šetření Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci zaměřeného na analýzu výuky softballu.

V průběhu návštěvy na škole, kterou navštěvuje Vaše dítě, bude dítě vyplňovat krátkou anketu, která má za cíl zjišťovat, co děti o sportovní hře softball ví. Vyplňování nezabere více než 5 minut. Škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, s realizací projektu souhlasí a její učitelé a učitelky se budou taktéž na výzkumném šetření podílet, jelikož vyplní velmi obdobnou anketu. Podrobnější informace Vám ochotně sdělí prostřednictvím e-mailu zdenda.z.formanek@seznam.cz, který na toto téma píše svoji bakalářskou práci.

V souladu s etickými a odbornými zásadami potvrzuji, že:

- účast všech žáků bude dobrovolná, bezplatná, s písemným souhlasem rodičů,
- účastníci budou moci kdykoliv účast na výzkumu ukončit,
- data budou zpracována a publikována anonymně,
- všichni účastníci projektu, a také management školy, obdrží v případě zájmu výsledky z anketního šetření.

Doc. Mgr. **Jana Vašíčková**, Ph.D.

Zdeněk Formánek

Souhlasím, aby se:

můj syn/dcera narozen/a (měsíc/rok)
.....

zúčastnil/a anketního šetření zaměřeného na analýzu výuky softballu na základních a středních školách v Chrudimi.

Matka (jméno/a a podpis/y rodiče/ů) Otec

Příloha 3

Informovaný souhlas pro vyučující tělesné výchovy

Informovaný souhlas

Studie: Analýza výuky softballu na středních školách a druhých stupních základních škol v Chrudimi

Titul, jméno a příjmení učitele/ky:

Rok:

Jmenovaný/á byl/a do studie zařazen pod číslem:

1. Já, níže podepsaný/á souhlasím se svou účastí ve studii.
2. Byl/a jsem podrobně instruován o cíli studie, o jejích postupech a o tom, co se od mé účasti očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.
3. Porozuměl/a jsem tomu, že účast ve studii mohu kdykoliv přerušit či od ní odstoupit. Účast ve studii je dobrovolná.
4. Při zařazení do studie budou osobní data uchována s plnou ochranou důvěrnosti dle platných zákonů ČR. Je zaručena ochrana důvěrnosti osobních dat. Při vlastním provádění studie mohou být osobní údaje poskytnuty jiným než výše uvedeným subjektům pouze bez identifikačních údajů, tzn. anonymní data pod číselným kódem. Rovněž pro výzkumné a vědecké účely mohou být osobní údaje poskytnuty pouze bez identifikačních údajů (anonymní data) nebo s mým výslovným souhlasem.
5. S účastí ve studii není spojeno poskytnutí žádné odměny.
6. Porozuměl/a jsem tomu, že mé jméno se nebude nikdy vyskytovat v referátech o této studii. Já naopak nebudu proti použití výsledků z této studie.

Datum:

Podpis účastníka

doc. Mgr. Jana Vašíčková, Ph.D.
Hlavní řešitelka projektu

Příloha 4

Anketa pro žáky

ANALÝZA VÝUKY SOFTBALLU NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V CHRUDIMI

Dobrý den,

dovolte, abych Vám položil několik otázek týkajících se výuky softballu na Vaší škole. Jmenuji se Zdeněk Formánek a jsem studentem 3. ročníku Fakulty tělesné kultury na Univerzitě Palackého v Olomouci. Anketa je součástí mé bakalářské práce na téma Analýza výuky softballu na základních a středních školách v Chrudimi. Dotazování probíhá na vybraných základních a středních školách ve městě Chrudim a je směřováno na učitele tělesné výchovy a žáky druhých stupňů základních škola a žáky středních škol.

Celé anketní šetření je anonymní a bude také anonymně zpracováno. Vyplňování ankety Vám zabere maximálně 5 minut.

Děkuji za spolupráci.

Kontakt: zdenda.z.formanek@seznam.cz, tel. +420 728 319 410

1) Jsem žákem na:

Základní škole

Střední škole

2) Uveďte název Vaší školy:

Hodící se odpověď zaškrtněte.

3) Pohlaví:

Muž

Žena

4) Víte, co to je softball?

Ano

Ne

*V případě, že jste odpověděl/a na otázku číslo 4 NE, tak anketu již dále prosím nevyplňujte.
Pokud jste odpověděl/a ANO, tak prosím pokračujte dále ve vyplňování ankety.*

5) Setkali jste se někdy s hrou softball při školní výuce na vaší současné škole (běžná hodina tělesné výchovy nebo sportovní kurz)?

Ano

Ne

V případě, že jste odpověděl/a na otázku číslo 5 ANO, tak prosím na otázky č. 6,7 neodpovídejte a pokračujte až s otázkou č. 8 až 20. Pokud jste odpověděl/a na otázku č. 5 NE, tak pokračujte s otázkou č. 6 až 14 a následně 19. a 20.

6) Při jaké příležitosti jste se se softballem setkal/a? (možnost vybrat více odpovědí)

- Letní tábor
- Televize
- Sportovní odpoledne s přáteli
- Základní škola
- Jiná:

7) Přejete si zařadit softball do školní výuky?

- Ano
- Ne

8) Kolik met musí hráč oběhnout, aby získal bod pro svůj tým?

- 2
- 3
- 4
- 5

9) Mohou hrát softball ženy?

- Ano
- Ne

10) Pálkař je vyautovaný, pokud polař chytí míč v letu přímo do rukavice ještě předtím, než se dotkne země.

- Pravda
- Nepravda

11) Kolik bodů získá družstvo poté, co jeho pálkař oběhne najednou po úspěšném odpalu všechny mety, aniž by byl vyautovaný (tzv. homerun)?

- 1 bod
- 2 body
- 3 body
- 4 body

12) V softballe se nadhazuje _____. (doplňte správnou odpověď)

- Vrchním obloukem.
- Spodním obloukem.
- Spodním i vrchním obloukem, je na nadhazovači, jaký způsob si zvolí.

13) Znáte softballový tým Pasos Pardubice?

- Ano, znám.
- Ne, neznám.

14) Hráte někdy softball závodně?

- Ano
- Ne

Na otázky číslo 15 až 18 odpovídejte pouze v případě, že jste na otázku č. 5 odpověděli ANO, tj. setkali jste se s výukou softballu na vaší škole.

15) Patří hra softballu mezi Vaše oblíbené aktivity při hodinách tělesné výchově?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

16) Jak často hrajete softball v hodinách tělesné výchovy?

- Jednou až dvakrát během školního roku
- Třikrát až pětkrát během školního roku
- Šestkrát a vícekrát během školního roku

17) Přejete si zařadit hodiny softballu do výuky častěji?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

18) Je dle Vašeho názoru vybavení Vaší školy pro hru softballu dostačující?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

19) Zahrál/a byste si softball ve volném čase s přáteli?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

20) Co Vám z níže uvedených možností dělá největší problémy při hře softballu?

- Pálení
- Chytání
- Házení
- Běh
- Znalost pravidel

Mockrát Vám děkuji za Váš čas, a především spolupráci při vyplňování ankety. V případě zájmu o výsledky anketního šetření můžete uvést kontakt, na který se Vám ozvu.

Příloha 5

Anketa pro vyučující tělesné výchovy

ANALÝZA VÝUKY SOFTBALLU NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V CHRUDIMI

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

dovolte, abych Vám položil několik otázek týkajících se výuky softballu na Vaší škole. Jmenuji se Zdeněk Formánek a jsem studentem 3. ročníku Fakulty tělesné kultury na Univerzitě Palackého v Olomouci. Anketa je součástí mé bakalářské práce na téma Analýza výuky softballu na základních a středních školách v Chrudimi. Dotazování probíhá na vybraných základních a středních školách ve městě Chrudim a je směřováno na učitele tělesné výchovy a žáky druhých stupňů základních škola a žáky středních škol.

Celé anketní šetření je anonymní a bude také anonymně zpracováno. Vyplňování ankety Vám zabere maximálně 5 minut.

Děkuji za spolupráci.

Kontakt: zdenda.z.formanek@seznam.cz, tel. +420 728 319 410

1) Tělesnou výchovu vyučujete na:

Základní škole

Střední škole

2) Uveďte název Vaší školy:

Hodící se odpověď zaškrtněte.

3) Pohlaví:

Muž

Žena

4) Věk:

méně než 31 let

31 až 35 let

36 až 40 let

41 až 45 let

46 až 50 let

51 až 55 let

56 až 60 let

61 let a více

5) Setkal/a jste se při studiu na VŠ se softballem?

- Ano
 Ne

6) Zařazujete softball do výuky tělesné výchovy na Vaší škole?

- Ano
 Ne

Pokud jste u otázky č. 6 zvolil/a odpověď NE, tak prosím zodpovězte otázky č. 7,8 a následně odpovídejte už jen na otázky č. 18,19,20. Pokud jste u otázky č. 6 zvolil/a odpověď ANO, tak prosím pokračujte u otázky č. 9.

7) Pokud softball nezařazujete, jaký je pro to důvod (možnost vybrat více odpovědí)?

- Nedostatečné materiální vybavení školy.
 Nedostatečné prostory pro tuto hru.
 Složitá pravidla softballu.
 Herní náročnost tohoto sportu.
 Softball je pro žáky nebezpečný.
 Neznám tento sport.
 Jiné důvody (napíšte jaké):

8) Zařadil/a byste do výuky softball, kdyby Vaše škola obdržela nové softballové vybavení, metodické příručky nebo pozvánku na krátký vzdělávací seminář?

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne

9) Kde výuku softballu vedete? (možnost vybrat více odpovědí)

- Venkovní umělé hřiště
 Školní tělocvična
 Veřejná travnatá plocha
 Jiné:

10) Považujete tento prostor za dostačující pro výuku tohoto sportu?

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne

11) Disponuje Vaše škola dle Vašeho názoru dostatečným vybavením pro softball?

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne

12) Patří softball dle Vašeho názoru mezi oblíbené aktivity žáků při vyučující jednotce?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

13) Jak často zařazujete softball do hodin tělesné výchovy pro jednu třídu?

- Jednou až dvakrát během školního roku
- Třikrát až pětkrát během školního roku
- Šestkrát a vícekrát během školního roku

14) Věnujete se v hodinách tělesné výchovy jednotlivým herním činnostem jednotlivce?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

15) Pokud ano, tak kterým? (možnost vybrat více odpovědí)

- Pálení
- Házení
- Chytání
- Běh po metách
- Herním činnostem jednotlivce se při hodinách tělesné výchovy nevěnuji.

16) Co dělá, dle vašeho názoru, žákům největší problém při hře softball?

- Pálení
- Házení
- Chytání
- Běh
- Znalost pravidel

17) S kterým z následujících názorů ohledně zařazování softballu do výuky se nejvíce ztotožňujete?

- Patří sem a žáci by si měli osvojit jeho základy.
- Stojí za to, aby si ho každý zkusil.
- Žáci by měli mít možnost se se softballem při studiu setkat, pouze pokud oni sami budou chtít (například v rámci volnočasového kroužku nebo na sportovním kurzu).
- Do výuky tělesné výchovy bych vůbec softball nezařadil/a.

18) Zařazujete softball do výuky na školních kurzech (školách v přírodě)?

- Ano
- Ne

19) Účastní se Vaše škola školních turnajů v softballe nebo jemu podobných formách (Teball, Slowpitch, atd.)?

- Ano, pravidelně
- Pouze příležitostně
- Ne

20) Dokážete si představit, že byste uspořádal/a v rámci Vaší školy softballový turnaj mezi třídami?

- Ano, takový turnaj již pořádáme.
- Ano, jedná se o dobrý nápad, mezi žáky by o to byl zájem.
- Ne, takový turnaj by neměl význam.

Mockrát Vám děkuji za Váš čas, a především spolupráci při vyplňování ankety. V případě zájmu o výsledky anketního šetření můžete uvést kontakt, na který se Vám ozvu.